

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหัวสนาม ตำบลหนองสาหร่าย
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา



นางสาวภาณุมาศ ลากิจตรกุล

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

นางสาวภาณุมาศ ลาภจิตรกุล: การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านห้วยสนาม

อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์สาโรช รุจิรวรรณ, 62 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำการศึกษา เพื่อประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านห้วยสนาม โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 11 ธันวาคม 2544 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2545

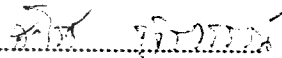
วัตถุประสงค์ คือ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมีประสิทธิภาพเพียงใด สมาชิกผู้กู้ใช้เงินตรงตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด สามารถลดปัญหาการอพยพการทำงานนอกถิ่นฐานได้มากน้อยเพียงใด ทราบถึงระเบียบวิธีวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการ สมาชิกกองทุน ชาวบ้านในหมู่บ้าน กลุ่มและองค์กรต่างๆ โดยวิธีดำเนินการวิจัยแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ผลการประเมินโครงการ พบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านเริ่มมีความเข้าใจมากขึ้นจากเดิมและมีการให้ความร่วมมือบ้าง ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านห้วยสนามมีสมาชิก 119 คน จำนวนผู้กู้ 57 ราย ปล่อกู้เป็นเงิน 980,000 บาท การชำระคืน 1 ปี โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเดิมอยู่แล้ว คือ ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย ช่างรับเหมาก่อสร้าง ผู้กู้มีความถนัด ชำนาญ และมีความสามารถในอาชีพ คาดหวังว่าเมื่อครบกำหนดผู้กู้สามารถชำระคืนเงินกู้ได้ตรงตามกำหนดเวลา ผู้กู้และประชาชนมีความพอใจในโครงการ ทำให้หมู่บ้านห้วยสนามมีความเข้มแข็งมากขึ้น จากเดิมก่อนจัดตั้งกองทุน และเงินกองทุน 1 ล้านบาท สามารถอยู่คู่กับหมู่บ้านได้อย่างยั่งยืน

หน้าอนุมัติ

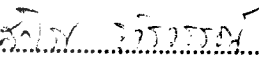
อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ ของสำนักวิชาการเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

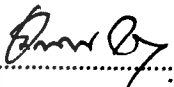


(อ.ดร.สาโรช รุจิรวรรณ)

กรรมการสอบ



(อ.ดร.สาโรช รุจิรวรรณ)



(รศ.ดร. อรรถพร วราอัสวปติ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ


.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอรำลึกถึงพระคุณแม่
 เข้าหมู่บ้านกลับคืนแม่เตรียมการ
 มีอีกคนในบ้านที่ลืมไม่ได้
 เข้าหมู่บ้านเมื่อไหร่ไปได้ทันที
 มีอีกคนคืออาจารย์ที่ปรึกษา
 งานสารนิพนธ์สำเร็จลุล่วงไป
 นอกจากนี้ยังมีข้าราชการ
 อีกเพื่อนๆบัณฑิตอาสาทำงาน

ลำบากแต่ดูแลเรื่องอาหาร
 แบ่งไว้ให้รับประทานจึงอิ่มพี
 ก็ป่าใจเดิมน้ำมันไว้เติมที่
 ข้ากลับนี้ป่านั่งรอเสื่อกกลับมา
 เอ่ยวาจาให้ข้อคิดปรับแก้ไข
 ศิษย์ซึ่งใจขอกล่าวขอบคุณอาจารย์
 และหน่วยงานภาครัฐให้เอกสาร
 จบโครงการงานวิจัย ไซโย

นางสาวภาณุมาศ ลาภจิตรกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
1.3 กรอบแนวคิดทฤษฎี	2
1.4 วิธีดำเนินการ	3
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	6
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 นโยบายหลักการและเหตุผล	7
2.2 ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้อง	8
2.3 หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน	10
2.4 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล	12
2.5 เอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	15
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	17
3.1 วิธีการประเมินโครงการ	17
3.2 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	20
3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	21
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	24

	หน้า
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	26
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	27
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	29
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน	29
4.2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	46
4.3 ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	53
4.4 ผลอื่นๆที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	56
4.5 สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์	56
บทที่ 5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	58
5.1 อภิปรายผล สรุป	58
5.2 ข้อเสนอแนะ	61
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหัวสนาม	
ภาคผนวก ข. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านหัวสนาม	
ภาคผนวก ค. รายละเอียดสาระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	
ภาคผนวก ง. รูปภาพการปฏิบัติงาน	

สารบัญภาพ

	หน้า
รูปที่ 2.1 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลอง CIPP	14
รูปที่ 3.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินโครงการของสตฟเฟิลบีม	18
รูปที่ 4.1 แสดงอัตราส่วนการประกอบอาชีพของแต่ละครอบครัว	35
รูปที่ 4.2 แผนที่หมู่บ้าน	37

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.4 ตารางแสดงเวลาการปฏิบัติงานกองทุนหมู่บ้านหัวสนาม	5
ตารางที่ 3.1 การประเมินบริบทชุมชน [Context Evaluation]	21
ตารางที่ 3.1 (ต่อ)	22
ตารางที่ 3.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า [Input Evaluation]	22
ตารางที่ 3.3 การประเมินกระบวนการ [Process Evaluation]	23
ตารางที่ 3.4 การประเมินผลผลิต [Product Evaluation]	24
ตารางที่ 4.1 ยอดคงค้างหนี้ต่างประเทศ	32
ตารางที่ 4.2 แสดงตัวอย่างผลการดำเนินโครงการผู้รู้ 5 ราย	51

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันประเทศไทยประสบกับปัญหาสภาพเศรษฐกิจอันมีผลสืบเนื่องมาจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจปี 2540 จึงทำให้ประชาชนได้ประสบกับปัญหานี้ไปด้วย หลายบริษัทประสบปัญหาถึงขั้นล้มละลาย บางบริษัทลดพนักงานออก เพื่อความอยู่รอดแล้วต้องทำทุกวิถีทาง ด้วยสาเหตุที่มาจากหลายทิศทางที่สำคัญคือ การพัฒนาประเทศตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่เน้นอุตสาหกรรม การบริการ การท่องเที่ยว การสร้างถาวรวัตถุ การเน้นปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดเดียวเพื่อขาย ทำให้สภาพป่าไม้ แหล่งน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดินเสื่อมโทรมลง ประกอบกับการเอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจเอกชนและอำนาจทางการเมืองอยู่ในมือนายทุน อย่างไรก็ตามความอยู่รอดของประชาชน ซึ่งเป็นเป้าหมายของหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ทำให้เกิดแนวความคิด “การพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเอง” โดยอาศัยทรัพยากร ความสามารถของประชาชน เพื่อความอยู่รอด จึงเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็น การเลี้ยงสัตว์ การทำเกษตรแบบผสมผสาน การรวมกลุ่มคนจนเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันแนวคิดที่กล่าวข้างต้น ชาวบ้านไม่สามารถคิดทำกันเองได้ จึงได้นำเสนอแผนนโยบายขึ้น โดยการจัดสรรเงินทุน ประกอบกับสถานการณ์เศรษฐกิจโลกยังมีความไม่แน่นอนสูง จึงจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดมาตรการ การสร้างรายได้ เพิ่มกำลังซื้อให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ ควบคู่กับการสร้างความรู้ความสามารถให้กับประชาชนในระยะยาว โดยจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1,000,000 บาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างศักยภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน จะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

หมู่บ้านห้วยสนามเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านที่ หมู่ 17 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา หมู่บ้านห้วยสนามมีการจัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน พร้อมกับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านแล้ว ได้จัดสรรเงินให้กับสมาชิกที่ขอกู้เงินจากกองทุนแล้ว ส่วนใหญ่สมาชิกที่ได้กู้เงินจากกองทุน ได้ดำเนินการตามโครงการของตนเองที่มีการเสนอไปแล้ว ซึ่งคณะกรรมการก็ได้มีการติดตามประเมินผลโครงการของ

สมาชิกผู้รู้ แต่ก็ยังมีสมาชิกผู้รู้บางคนนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของคนที่ได้เสนอในตอนแรก และคณะกรรมการได้ดำเนินการตัดเตือนไปในขั้นต้น เพื่อที่จะได้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมิน และผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักศึกษามหาบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขา การจัดการและประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ได้ปฏิบัติงานและประเมินงานในพื้นที่หมู่บ้านห้วยสนาม ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มาในระยหนึ่ง ผู้วิจัยจึงเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์ โดยรวบรวม ข้อมูลและวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีดังที่จะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.2.1 ต้องการทราบว่าการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านห้วยสนาม ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีประสิทธิภาพเพียงใด

1.2.2 ต้องการทราบว่าสมาชิกผู้รู้หมู่บ้านห้วยสนามใช้เงินตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

1.2.3 เพื่อศึกษาว่ากองทุนหมู่บ้านห้วยสนามสามารถลดปัญหาการอพยพการทำงานนอกถิ่นฐานได้มากน้อยเพียงใด

1.2.4 เพื่อให้ทราบถึงระเบียบวิธีการวิจัย อันที่จะนำไปสู่การจัดทำดัชนีความสำเร็จของการจัดการกองทุนหมู่บ้านห้วยสนาม

1.3 กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ใช้แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของ “Stufflebeam” คือ Cipp Model Stufflebeam ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆที่มีอยู่” แบบจำลอง CIPP ย่อมาจาก [Context-Input-Process-Product Model]

C ----- [Context Evaluation] การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม

I ----- [Input Evaluation] การประเมินปัจจัยเบื้องต้น

P ----- [Process Evaluation] การประเมินกระบวนการ

P ----- [Product Evaluation] การประเมินผลผลิต

ผู้วิจัยได้นำแบบจำลอง CIPP MODEL มาใช้ในการประเมินโครงการ โดยแบ่งเป็นหน่วยการประเมินเป็น 2 ระดับดังนี้

1.3.1 ระดับหมู่บ้านมีองค์ประกอบในการประเมินดังนี้

C คือ การประเมินบริบททั่วไปหมู่บ้านหัวสนาม เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน ฯลฯ

I คือ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหมู่บ้านหัวสนาม เช่น นโยบายรัฐบาล ระเบียบแนวทางปฏิบัติจากส่วนกลาง การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ

P คือ การประเมินกระบวนการหมู่บ้านหัวสนาม เช่น การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน-การรับสมัคร-การทำทะเบียนสมาชิก ฯลฯ

P คือ การประเมินผลผลิตหมู่บ้านหัวสนาม เช่น จำนวนผู้ได้เงินกู้ ยอดเงินที่ให้ผู้กู้ ฯลฯ

1.3.2 ระดับรายบุคคลมีองค์ประกอบในการประเมินดังนี้

C คือ การประเมินบริบทหมู่บ้านหัวสนาม เช่น สภาพความเป็นอยู่อาศัย สมาชิกในครอบครัว ฯลฯ

I คือ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหมู่บ้านหัวสนาม เช่น จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ ฯลฯ

P คือ การประเมินกระบวนการหมู่บ้านหัวสนาม เช่น การใช้จ่ายเงินกู้ การทำบัญชีใช้จ่าย ฯลฯ

P คือ การประเมินผลผลิตหมู่บ้านหัวสนาม เช่น ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้-ผลโดยตรงและผลโดยอ้อม

การใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีตามรูปแบบการประเมิน CIPP MODEL ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้เข้ากับแบบรายงาน 1-12 (บร.1-12) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับการตัดสินใจ

1.4 วิธีดำเนินการ

การติดตามเก็บข้อมูลของหมู่บ้านหัวสนาม ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ [Primary data] ศึกษาเก็บข้อมูลความเป็นอยู่โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ดังนี้

- แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน (บร.1)

- แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บร.2)

- แบบรายงานความรู้และความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.3)

- แบบรายงานปฏิบัติงานรายเดือน (ปร.4)

- แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.5)

- แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง(ปร.6)

- แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน (ปร.7)

- โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (ปร.8)

- แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (ปร.9)

- แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน (ปร.10)

- แบบศึกษาเจาะลึกกรณี (ปร.11)

- การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน (ปร.12)

การกำหนดขนาดตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ขนาดตัวอย่าง 50% ของครัวเรือนทั้งหมดภายในหมู่บ้าน เพราะจำนวนครัวเรือนมีไม่มากนัก การเลือกหน่วยนั้นต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการวิจัยเป็นเกณฑ์ ซึ่งหน่วยเหล่านั้นประกอบด้วย ประชาชนกองทุน คณะกรรมการ สมาชิกกองทุนฯ ประชาชน กลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน เป็นต้น

2) ข้อมูลทุติยภูมิ [Secondary data] ศึกษาข้อมูลหมู่บ้านหัวสนาม ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษาเก็บข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนดังนี้

- ข้อมูลจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน (จปฐ.1) ข้อมูลจำเป็นพื้นฐานของหมู่บ้าน (จปฐ.2) และข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน (กชช2ค.) จากที่ว่าการอำเภอปากช่อง

- ข้อมูลสภาพความเป็นอยู่พื้นฐาน จากอนามัยเฉลิมพระเกียรติ

- ข้อมูลแผนที่สภาพพื้นที่ความเป็นอยู่ จากองค์การบริหารส่วนตำบลและเกษตรตำบลหนองสาหร่าย

- ข้อมูลจำนวนนักเรียนและสถานภาพต่างๆ จากโรงเรียนบ้านครองยาง

- ข้อมูลกระบวนการ A.I.C. [Appreciation-Influence-Control] จากสถาบันศึกษาต่อเนื่องสตรีชน

- ข้อมูลแนวทางพัฒนาการเกษตรระดับตำบล จากเกษตรตำบลหนองสาหร่าย

- ข้อมูลระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี คู่มือการทำบัญชีและรายงานสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ยุทธศาสตร์กองทุน

หมู่บ้านยั่งยืน คู่มือสำหรับประชาชน คู่มือเตรียมพร้อมกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท เอกสาร
กองทุนหมู่บ้านหัวสนาม จากหมู่บ้านหัวสนาม

- ข้อมูลข่าว บทความ จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวันและอินเทอร์เน็ต

1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในการวิเคราะห์
ข้อมูลกับงานที่ผู้วิจัยได้จัดทำ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาจัดทำระเบียบหรือแบ่งประเภท
และมาเขียนเรียบเรียงเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่างๆ หรือหาคำตอบและข้อสรุป
ทั้งหมด เพื่อให้เห็นภาพรวมของสิ่งที่ศึกษา ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้โยงไปหาความ
คิดที่กำหนดไว้และพิจารณาถึงพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยม
เหล่านั้นด้วย

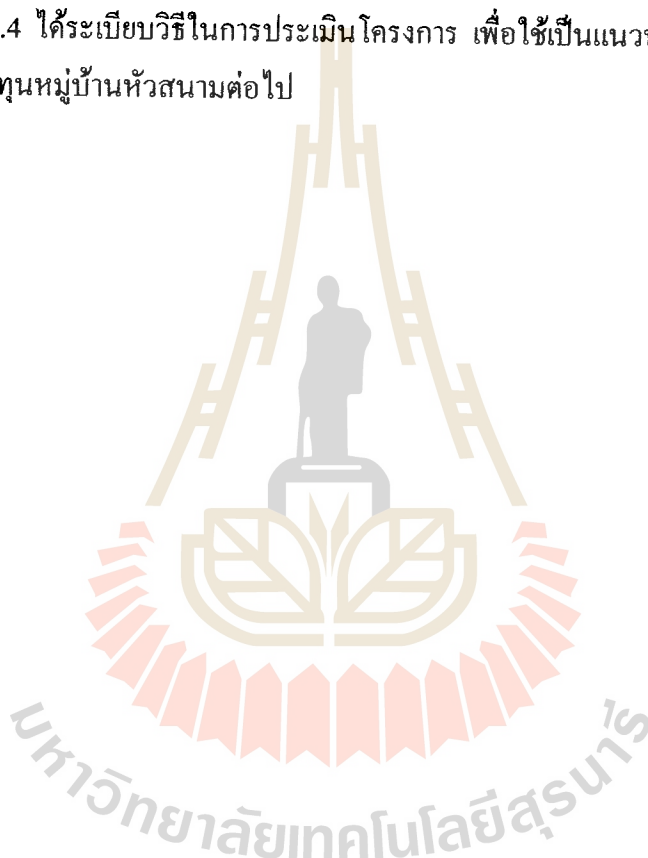
ตารางปฏิบัติงานกองทุนหมู่บ้านหัวสนาม

กิจกรรม	05/44 ถึง 07/44	08/44 ถึง 10/44	11/44 ถึง 01/45	02/45 ถึง 05/45	06/45 ถึง 08/45	09/45	หมายเหตุ
1.ชี้แจงการจัดตั้งกองทุน	→						
2.รับสมัครสมาชิกกองทุน						→	
3.การส่งเงินสัจจะ						→	
4.การเลือกคณะกรรมการ	→						
5.การจัดทำเอกสารจัดตั้งกองทุน	→	→					
6.การยื่นเสนอโครงการ			→				
7.การอนุมัติโครงการ			→				
8.การเปิดบัญชีและทำสัญญากู้ยืม			→				
9.สมาชิกผู้กู้ดำเนินการตามโครงการ				→	→	→	
10.การตรวจสอบโครงการ				→	→	→	
11.การเลือกคณะกรรมการชุดใหม่					→		

ตารางที่ 1.4 ตารางแสดงเวลาการปฏิบัติงานกองทุนหมู่บ้านหัวสนาม

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

- 1.5.1 ได้รับทราบว่าการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหัวสนามมีประสิทธิภาพเพียงใด
- 1.5.2 ได้ทราบว่าสมาชิกผู้กู้ใช้เงินตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด
- 1.5.3 ได้ทราบว่ากองทุนหมู่บ้านสามารถลดปัญหาการอพยพการทำงานนอกถิ่นฐานได้มากน้อยเพียงใด
- 1.5.4 ได้ระบียบวิธีในการประเมินโครงการ เพื่อใช้เป็นแนวทาง และข้อมูลพื้นฐานในการบริหารกองทุนหมู่บ้านหัวสนามต่อไป



บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาโครงการเพิ่มประสิทธิภาพหมู่บ้านหัวสนาม ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการประเมินโครงการดังต่อไปนี้

2.1 นโยบายหลักการและเหตุผล

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อช่วยเหลือประชาชนในการแก้ไขปัญหาความยากจน การขาดรายได้ การขาดอาชีพ ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ประชาชนกำลังเผชิญอยู่ และเป็นการสร้างเสริมการพึ่งพาตนเอง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาและสร้างศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการกองทุน

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย 4 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) ปฏิรูปราชการแผ่นดิน ให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของทุน

2.1.3 วัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และเพื่อนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ในด้านการเรียนรู้ สร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากของประเทศ และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมแต่ละท้องถิ่นในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในท้องถิ่น

2.2 ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ 2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ซึ่งอาจกล่าวโดยย่อได้ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ในหมวดนี้กล่าวถึงคุณสมบัติของคณะกรรมการ อำนาจหน้าที่ วาระในการดำรงตำแหน่ง และการประชุมของคณะกรรมการกองทุนฯ

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ในหมวดนี้กล่าวถึง สำนักงานคณะกรรมการ อำนาจหน้าที่ของสำนักงาน

2.2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

หมวด 1 ข้อความทั่วไป

ในหมวดนี้กล่าวถึง การบังคับใช้ ความหมายของข้อความที่ให้ในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ในหมวดนี้กล่าวถึง หลักการ วัตถุประสงค์ เงินและทรัพย์สิน การเปิดบัญชีเงินฝาก ออมทรัพย์ การจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ การอนุมัติให้กรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนฯ ให้คณะกรรมการพิจารณา ในหลักการอำนาจระงับการจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนฯ

หมวด 3 คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในหมวดนี้กล่าวถึง การให้มีคณะกรรมการสนับสนุนและอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการสนับสนุน

หมวด 4 คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ระดับจังหวัด

ในหมวดนี้กล่าวถึง การให้มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในหมวดนี้กล่าวถึง การแต่งตั้งจำนวนคณะกรรมการกองทุน คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ วาระในการประชุมคณะกรรมการกองทุน

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

ในหมวดนี้กล่าวถึง เงินและทรัพย์สินกองทุน คุณสมบัติของสมาชิกกองทุน การกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนกองทุน วาระการประชุม อำนาจของสมาชิกในที่ประชุม

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในหมวดนี้กล่าวถึง การจัดทำคำขอกู้ของสมาชิกกองทุน อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติ การเรียกหลักประกันเงินกู้ การกำหนดอัตราดอกเบี้ย การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ การกำหนดอำนาจการผิดสัญญาของคณะกรรมการกองทุนฯ

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ในหมวดนี้กล่าวถึง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำบัญชี การจัดสรรกำไรสุทธิของคณะกรรมการ

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

ในหมวดนี้กล่าวถึง การเปิดเวทีชาวบ้านในการเลือกคณะกรรมการ การหมดวาระของคณะกรรมการ การยื่นขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุน การเปิดบัญชีเงินฝาก การปรับปรุงการประเมินผลการดำเนินการตามระเบียบให้เหมาะสม

2.2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหัวสนาม

ระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านหัวสนามได้มีการนำกฎระเบียบของระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติซึ่งได้กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งหมู่บ้านหัวสนามได้นำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับหมู่บ้านเพื่อให้มีความเข้าใจได้ง่ายกับประชาชนในท้องถิ่นมีดังนี้

- 1) ที่ตั้ง
- 2) วัตถุประสงค์
- 3) แหล่งที่มาของกองทุน
- 4) คุณสมบัติของสมาชิก
- 5) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
- 6) การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก
- 7) คุณสมบัติของคณะกรรมการ
- 8) การเลือกคณะกรรมการ
- 9) อำนาจหน้าที่คณะกรรมการกองทุน

- 10) การยื่นคำร้องขอกู้
- 11) การพิจารณาเงินกู้ให้กับสมาชิกผู้กู้
- 12) การทำสัญญากู้ยืม
- 13) การสรุปผลรายงาน
- 14) บทเฉพาะการ อาจมีการปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสมกับกองทุนต่อไป

2.3 หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน

หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านประกอบด้วย

2.3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถนำมาประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเปรียบเทียบกับ การเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2544 กล่าวคือ

1) ผู้มาประชุมจะต้องมีจำนวนครัวเรือนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน

2) การเลือกคณะกรรมการให้เป็นไปตามมติของที่ประชุม

นอกจากนี้สามารถติดตามได้จาก คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้กำหนดไว้ดังนี้

- มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน
- บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา ไม่มีประวัติเสียทางการเงินและมีความเป็นประชาธิปไตย
- ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- ไม่เคยได้รับโทษจำคุก
- ไม่เคยต้องคำพิพากษา
- ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก จากข้าราชการ
- ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง
- ไม่พ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนก่อนวาระ

(แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหัวสนาม ได้รวบรวมไว้ใน

ภาคผนวก ก)

2.3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดความเป็นจริงสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย 5 ส่วนดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน
- 2) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน
- 3) การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชน
- 4) ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน
- 5) แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านหัวสนามได้รวบรวมไว้ในภาคผนวก ข)

2.3.3 การพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับสมาชิกผู้กู้นั้น คณะกรรมการต้องดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งประกอบด้วย

- 1) สมาชิกต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจนต่อคณะกรรมการ
- 2) คณะกรรมการมีอำนาจอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท
- 3) หลังจากการอนุมัติเงินกู้ยืม ให้บันทึกคำขอกู้ยืมเงินแจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว
- 4) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้จากผู้กู้
- 5) คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามความเห็นชอบของที่ประชุมและติดประกาศอัตราดอกเบี้ยอย่างเปิดเผย
- 6) ในกรณีผิดสัญญาให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามข้อบังคับที่กำหนด
- 7) ในกรณีที่มิได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ เมื่อมีหลักฐานอันเชื่อได้ให้คณะกรรมการกองทุนยกเลิกสัญญาและเรียกเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยเต็มจำนวนโดยทันที

เกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ของหมู่บ้านหัวสนาม จะต้องเป็น โครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริงมีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

2.3.4 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดสรรทุนการศึกษาให้กับบัณฑิตให้ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ เพื่อปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยศึกษาและเก็บข้อมูลตามแบบ บร.1-12 ช่วยในเรื่องการพัฒนา การสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน จากการเก็บข้อมูลหมู่บ้านหัวสนามที่ผ่านมาสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

ข้อดี

- 1) คนในหมู่บ้านมีความกระตือรือร้น
- 2) ลดปัญหาการว่างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้
- 3) ช่วยให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้น มีการหมุนเวียนเงินภายในหมู่บ้าน

ข้อเสีย

- 1) ขาดความรู้ความเข้าใจ
- 2) ขาดความเสถียร
- 3) ขาดการแสดงความคิดเห็น
- 4) ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์
- 5) ขาดความกล้า

ในการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ย่อมต้องเกิดปัญหาและปัญหาก็คจะเป็นสิ่งที่ทำให้มีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

2.4 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

หลักในการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินชีพฟ์โมเดลได้มีผู้รวบรวมรูปแบบการประเมินกันซึ่งก็มีทัศนะที่แตกต่างกันออกไปซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

2.4.1 จำเนียร สุขหลาย และคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินชีพฟ์โมเดล” ในหนังสือรวบบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ : 2544) ซึ่งได้ให้ความหมายของการ

ประเมินผลว่า เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆที่มีอยู่

รูปแบบจำลอง CIPP ประเมินด้านต่างๆดังนี้

1) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆที่วางไว้ประเมินในด้านต่างๆ คือ

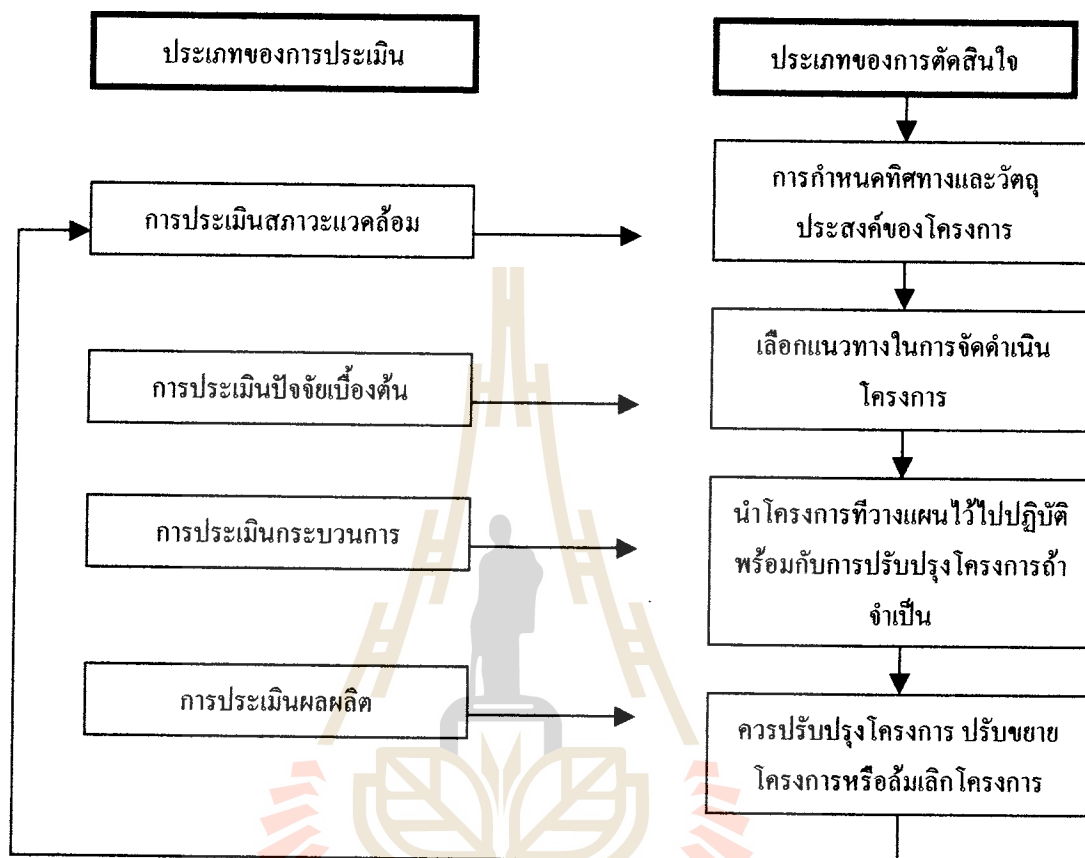
- ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

3) การประเมินกระบวนการ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

- เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ
- เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผน
- เพื่อเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆที่เกิดขึ้น

4) การประเมินผลผลิต เพื่อแปลความหมายของความสำเร็จ

สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลอง CIPP



รูปที่ 2.1 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลอง CIPP

2.4.2 รูปแบบการประเมินชีพโมเดล (เขาวดี ราชย์กุลวิบูลย์ศรี : 2542) ได้สรุปความหมายของการประเมินผลว่า “เป็นกระบวนการจำกัดข้อมูลที่ต้องการ และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลอันเป็นข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกต่าง ๆ ที่ให้ผลดีสำหรับการตัดสินใจ”

รูปแบบจำลอง CIPP สามารถนำไปใช้ในการประเมินโครงการศึกษาทั่วไปได้ ประกอบด้วยการประเมิน 4 ประเภท

1) Context Evaluation การประเมินเนื้อหาความ เป็นการประเมินผลพื้นฐานเกี่ยวกับการค้นหาข่าวสารอันจะนำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ

2) Input Evaluation การประเมินตัวป้อนเป็นการประเมินผลเพื่อหาตัวประกอบหรือแนวทางที่เหมาะสม

3) Process Evaluation การประเมินผลโครงการ การประเมินผลประเภทนี้จะทำหน้าที่ต่อจาก Context และ Input Evaluation เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาข่าวสารที่จะเป็นแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติ

4) Product Evaluation การประเมินผลผลิต ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์จากโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบ CIPP MODEL ศึกษาจากข้อมูลที่รวบรวมมาได้ซึ่งสรุปได้ดังนี้

รูปแบบ CIPP MODEL คือ กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ ซึ่งจะประเมินในด้าน

1.Context Evaluation คือ การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม

2. Input Evaluation คือ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น

3. Process Evaluation คือ การประเมินกระบวนการ

4. Product Evaluation คือ การประเมินผลผลิต

ซึ่งการประเมินโครงการสามารถประเมินได้ในระดับหมู่บ้านและระดับบุคคลรวมทั้งองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องซึ่งรายละเอียดจะอยู่ในบทต่อไป

2.5 เอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 หนทางฝ่าวิกฤตชาติและทางรอดของสังคมไทย (พระธรรมปิฎก,ประเวศ วะสี,เอกวิทย์ ณ ถลาง : 2544)

เป็นการเสวนาถึงสภาพความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบัน ในการทำความเข้าใจวิกฤตการณ์และการหาทางออก ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

1) จุดเริ่มต้นปัญหาและวิกฤตการณ์ในโลก เป็นการมองหาปัญหาในปัจจุบัน เช่น ความผิดพลาดของผู้บริหารประเทศ,ปัญหาที่เกิดจากสื่อ ฯลฯ

2) เศรษฐกิจพอเพียงบนรากฐานวัฒนธรรมไทย คือ การอธิบายถึงเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งไม่ใช่เรื่องของเศรษฐกิจแต่อย่างใดแต่เป็นเรื่องของวัฒนธรรมไทย ไม่ว่าจะเป็นชีวิตความเป็นอยู่ พื้นฐานวัฒนธรรมไทย สิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้รอดในปัจจุบัน

3) ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน ทางรอดของสังคมไทย การพบถึงปัญหาและการแก้ไข ปัญหาที่ผิดพลาดที่ผ่านมา

2.5.2 ศักยภาพและเครือข่ายผู้นำท้องถิ่น (สมพันธ์ เดชะอธิก,ปรีชา อุยตระกูล,จั่น ศรีสวัสดิ์ :2533)

อาจสรุปได้ว่าผู้นำและเครือข่ายผู้นำ มีความสำคัญในฐานะการแก้ไขปัญหาความยากจน หนี้สิน ความเสื่อมโทรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความอ่อนแอทางสุขภาพ และการสร้างอำนาจต่อรองกับภาครัฐและเอกชน การที่ชาวบ้านจะหลุดพ้นในท่ามกลางสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว อันเนื่องมาจากนโยบายรัฐและการเติบโตทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องอาศัยผู้นำชุมชนรวมตัวกันเป็นองค์กรและสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง



บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบความจริง 4 ประการ ดังที่ได้ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ในบทที่ 1 จึงมีวิธีดำเนินการประเมินโครงการดังนี้

3.1 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ [System approach] การประเมินเชิงระบบนั้นมีนักวิชาการหลายท่านได้สร้างแบบจำลอง [Model] เพื่อใช้ในการประเมิน เช่น

1 รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย [Objective Base Evaluation Model] เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ โดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายกับผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานโครงการว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ผู้ที่นำเสนอแนวคิดนี้ได้แก่ ไทเลอร์ ครอนบาค และเกริกแพตทริก

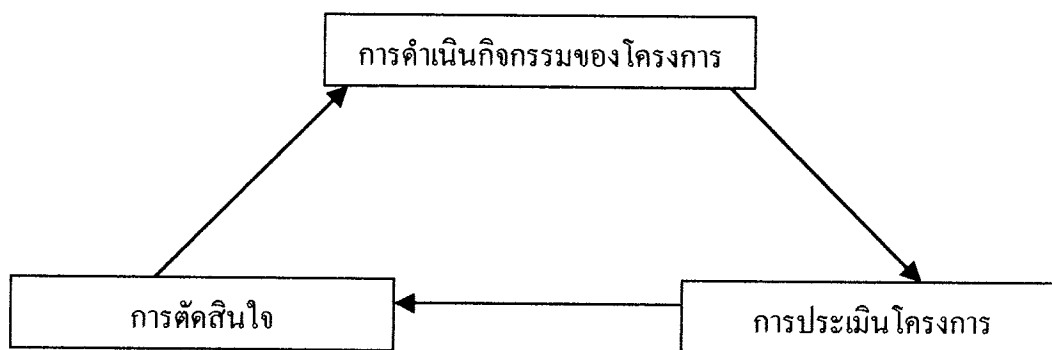
2 รูปแบบการประเมินการตัดสินใจคุณค่า [Value-Oriented Evaluation Model] เป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการว่า การประเมินเป็นการกำหนดคุณค่าหรือดีราคาของสิ่งที่ได้รับการประเมิน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับผลผลิตทั้งหมดของโครงการ โดยใช้กระบวนการประเมินเป็นระบบ ผสานกับวิธีการแบบธรรมชาติ [Naturalistic Approach] ซึ่งผู้ที่นำเสนอแนวคิดนี้ได้แก่ สกริฟเวน สเตก โพรวิส

3 รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ [Decision Oriented Evaluation Model] เป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการของการประเมินที่เป็นระบบ โดยมีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการที่จะทำให้เกิดสารสนเทศ เพื่อที่จะนำไปใช้ประกอบการพิจารณาการตัดสินใจที่เหมาะสม ซึ่งผู้ที่นำเสนอแนวคิดนี้ได้แก่ สตัฟเฟิลบีม อัลคิน

สตัฟเฟิลบีมและคนอื่นๆ ได้เสนอแบบจำลอง CIPP [Context-Input-Process-Product Model]

เพื่อการประเมินผลโครงการจากแนวความคิดกว้างๆ ดังนี้

รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจเป็นรูปแบบที่ผู้วิจัยได้นำมาประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งสตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือ กำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับให้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ



รูปที่ 3.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินโครงการของสตัฟเฟิลบีม

รูปแบบการประเมินอาศัยหลักของเหตุผลทั่วไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการประเมินใดๆ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดหรือข้อมูลที่ต้องการ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอ

ข้อควรคำนึงถึงในการใช้รูปแบบการประเมิน

1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ
2. ชนิดของการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ต้องการออกแบบการประเมินที่แตกต่างกัน และควรใช้รูปแบบการประเมินที่มีประสิทธิผลและเป็นรูปแบบทั่วไป
3. ในกรณีที่รูปแบบการประเมินมีความแตกต่างกันในด้านเนื้อหา [Content] ควรใช้ขั้นตอนการติดตามผลดังนี้ คือ วิเคราะห์ รวบรวม นำเสนอ
4. การตัดสินใจประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆดังนี้ คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์ ออกแบบ เลือก และปฏิบัติจึงจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากการประเมิน
5. เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในการตัดสินใจ การออกแบบการประเมินจึงควรคำนึงถึงเกณฑ์ที่มีความตรงภายใน ความตรงภายนอก ความเที่ยง และมีความเป็นปรนัย
6. การประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องเป็นวัฏจักร [Cycle] ต้องใช้กับโครงการที่เป็นระบบ

รูปแบบของการประเมินแบบ [CIPP MODEL] มีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อย เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการได้ทันทั่วทั้งที่และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการสิ้นสุดแล้วเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบ CIPP แบบจำลอง CIPP จะประเมินในด้านต่างๆ

3.1.1 การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม [Context Evaluation] เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่วไป เพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล โดยจะเน้นด้านความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริง รวมทั้งช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับบรรลุเป้าหมาย โดยอาศัยการวินิจฉัยและการจัดเรียงลำดับให้สอดคล้องกับความต้องการ

วิธีการประเมินสภาวะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ

1) Contingency Model เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนด ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนต่อไป

2) Congruence เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติงานจริง กับ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ในการประเมินสภาวะแวดล้อมโดยทั่วไป ควรใช้การประเมินทั้ง 2 แบบ เพราะ Congruence จะเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของวัตถุประสงค์ ในขณะที่ Contingency Model เป็นการปรับปรุง

3.1.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น Input Evaluation เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงาน ซึ่งมักจะประเมินในด้าน

- 1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- 2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เพื่อช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในการรูปของราคาและกำไรที่จะได้รับ ถ้าประเมินในด้านการศึกษาผลกำไรอาจจะไม่อยู่ในรูปของตัวเลขก็ได้

3.1.3 การประเมินกระบวนการ [Process Evaluation] การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ที่รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับ การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อหาข้อบกพร่องของกระบวนการ
- 2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- 3) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 ประการ คือ

- การจัดหานักประเมินกระบวนการเต็มเวลา
- เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
- การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการ และบุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง
- การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นนิจสิน

การประเมินกระบวนการ สารสนเทศจะถูกวิเคราะห์รวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการ การประเมินกระบวนการไม่เพียงแต่คาดคะเนล่วงหน้า และปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาเท่านั้น แต่ยังต้องบันทึกสถานการณ์ของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

3.1.4 การประเมินผลผลิต [Product Evaluation] มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นอย่างยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย การประเมินผลผลิตช่วยให้ตกลงได้ว่า วัตถุประสงค์นั้นบรรลุหรือไม่ การที่การประเมินผลผลิตรายงานว่า วัตถุประสงค์นั้นมีผลสัมฤทธิ์หรือไม่ การประเมินกระบวนการจะแสดงให้เห็นถึงรากฐานสำหรับการแปลความหมายเหตุผลสำหรับสิ่งที่ได้มานั้น(สมหวัง พิชัยาน วัฒน:2535)

3.2 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร [Population] หมายถึง หน่วยข้อมูลทั้งหมดที่ผู้วิจัยศึกษา ประกอบด้วยหน่วยทุกหน่วยที่ศึกษาทั้งหมด และให้คำตอบกับผู้วิจัยได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นคนเสมอไป แต่สามารถให้ข้อมูลจากหน่วยนั้นได้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมีหลายลักษณะ จึงมีการแบ่งประเภท 2 ประเภทดังนี้

1) ประชากรแบบจำกัด [Finite Population] คือประชากรที่สามารถนับจำนวนได้ มีจำนวนที่แน่นอน เช่น จำนวนประชากรในประเทศไทย

2) ประชากรแบบไม่จำกัด [Infinite Population] คือประชากรที่ไม่สามารถนับจำนวนได้ เช่น จำนวนขยะที่มีอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ซึ่งประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือประชาชนในหมู่บ้านหัวสนาม ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง [Sample] หมายถึง ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา ผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ก็จะเป็นผลการศึกษาของประชากรด้วย

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีอยู่ในหมู่บ้าน 50% คือมี 154 หลังคาเรือน 50% คือ 77 หลังคาเรือน เพราะหมู่บ้านหัวสนามมีจำนวนครัวเรือนไม่มากนัก และเนื่องจากผู้วิจัยจะต้องออกไปปฏิบัติงานในหมู่บ้าน และการเลือกกลุ่มตัวอย่างจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการวิจัยเป็นเกณฑ์ เพราะข้อมูลที่ทำการศึกษาจะต้องแยกศึกษาไปตามกลุ่ม เช่น คณะกรรมการ สมาชิกกองทุน กลุ่มอาชีพ ครอบครัว สถานที่ต่าง เป็นต้น ผู้วิจัยสามารถเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนจริงๆ ของกลุ่มต่างๆ ได้เพื่อภาพโดยรวมที่ออกมาจะมีความชัดเจน

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร หมายถึง ค่าที่ไม่คงที่ เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงค่าได้ตลอดเวลา

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมิน

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เขียนเชื่อมโยงไปยังวัตถุประสงค์ของการประเมินในภาพรวมของกรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ หรือตามกรอบการประเมินแบบซิปป์โมเดล [CIPP MODEL] ซึ่งตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน คือ

3.3.1 การประเมินบริบทชุมชน [Context Evaluation] เป็นการประเมินเพื่อใช้ประกอบการคาดการณ์ถึงผลการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ในหมู่บ้าน

ตารางที่ 3.1 การประเมินบริบทชุมชน[Context Evaluation]

การประเมินบริบทชุมชน [Context Evaluation]	
ตัวชี้วัด	ตัวแปร
สภาพชุมชน	- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน เช่น ประวัติ ความภูมิใจ จุดเด่น จุดด้อย สภาพทางภูมิศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภค - สภาพปัจจุบัน เช่น ประชากร อาชีพ การศึกษาร้านค้าแหล่งน้ำ - เศรษฐกิจ เช่น รายได้จากการเกษตร รายได้นอกภาคเกษตร - วัฒนธรรม เช่น วัด ภาษา โบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ตัวแปร
	5. ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น ด้านเกษตรกรรม ด้านแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ด้านโภชนา ด้านองค์กรชุมชน 6. ข้อมูลด้านอื่นๆ เช่น โครงการของภาครัฐ/องค์กรเอกชนที่เข้ามาช่วยเหลือ

3.3.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า [Input Evaluation] เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความเพียงพอของทรัพยากรทุนทางสังคมที่มีอยู่ ว่าจะช่วยให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จหรือไม่

ตารางที่ 3.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า [Input Evaluation]

การประเมินปัจจัยนำเข้า [Input Evaluation]	
ตัวชี้วัด	ตัวแปร
ความเหมาะสมและเพียงพอของทรัพยากรที่มีอยู่	1. นโยบายเป้าหมายของรัฐที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2. ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านฯ 3. ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านฯ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง 4. ศักยภาพชุมชน ด้านความเข้มแข็งของผู้นำ กรรมการกองทุน ความสามัคคีในชุมชนและประสิทธิภาพการดำเนินงานกองทุนการออมทรัพย์ของชุมชน 5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 6. ศักยภาพของสมาชิกกองทุน

3.3.3 การประเมินกระบวนการ [Process Evaluation] เป็นการประเมินเพื่อบันทึกภาวะเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไว้เป็นหลักฐานและค้นหาข้อบกพร่องของโครงการ เช่น ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขต่อไป อีกทั้งมีข้อมูลเสนอแนะองค์กรหรือบุคคลที่ได้เงินกู้จากกองทุน ให้สามารถนำเงินกู้ดังกล่าวมาดำเนินงานพัฒนาอาชีพ กิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการตั้งวงเสวนา เวทีประชาคม ระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม และระหว่างหมู่บ้าน ตำบล ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งประชาชนและผู้วิจัย

ตารางที่ 3.3 การประเมินกระบวนการ [Process Evaluation]

การประเมินกระบวนการ [Process Evaluation]	
ตัวชี้วัด	ตัวแปร
กระบวนการดำเนินงาน	1. กระบวนการช่วยเหลือสนับสนุนการตั้งกองทุน และการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2. กระบวนการได้มาซึ่งกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 3. กระบวนการพิจารณาอนุมัติให้สมาชิกกู้เงินจาก กองทุนหมู่บ้าน และข้อเสนอแนะ 4. การทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน และข้อเสนอแนะ 5. องค์กรหรือบุคคลที่ได้รับเงินกู้จากกองทุน ว่าได้ เงินดังกล่าวไปทำอะไร และทำไมจึงทำเช่นนั้น 6. กลุ่มสมาชิกที่ได้เงินกู้ตามลักษณะกิจกรรมหรือ อาชีพเดียวกัน เสนอแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่ง กันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ 7. กระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน 8. กระบวนการและผลการให้ความช่วยเหลือด้านการ บริหารกองทุนและการประกอบอาชีพของสมาชิก กองทุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

3.3.4 การประเมินผลผลิต [Product Evaluation] เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับวัตถุประสงค์ของโครงการว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และผลกระทบมีอะไรบ้าง เป็นการประเมินคุณค่าของโครงการโดยรวม และค้นหาจุดเด่นจุดด้อยในการบริหารกองทุน และการนำเงินกองทุนไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิก

ตารางที่ 3.4 การประเมินผลผลิต [Product Evaluation]

การประเมินผลผลิต [Product Evaluation]	
ตัวชี้วัด	ตัวแปร
ผลผลิตจากโครงการ	1. ผลการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนฯ ด้าน -ความสามารถในการปล่อยกู้ -การคืนเงินกู้ของสมาชิก -ยอดเงินของกองทุนเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด 2. ผลการนำเงินกู้จากกองทุนไปดำเนินกิจกรรมประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนฯ ว่าประสบผลสำเร็จ หรือไม่ รายได้เพิ่มหรือขาดทุนอย่างไร 3. ความคิดเห็นของราษฎรที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ และไม่ได้เป็นสมาชิกว่ามีความคิดเห็น/ความพอใจต่อโครงการกองทุนฯ หรือไม่อย่างไร 4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งในทักษะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย 5. ข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด 6. ผลการดำเนินโครงการกองทุนฯ ในภาพรวม 7. หนี้สินของสมาชิก

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ได้เลือกใช้ในการเก็บข้อมูล ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันออกไป ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น คนชรา คนพิการ กลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

กลุ่มอาชีพ เป็นต้น ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือที่มีความเหมาะสม ตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ซึ่งเครื่องมือต่างๆ ได้กำหนดขึ้นในแบบ บร.1-12 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 แบบบร.สามารถจำแนกตามแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

3.4.1 แบบทดสอบ [Test] เป็นชุดคำถามที่เป็นตัวแทนของพฤติกรรมที่ต้องการทดสอบ ความสามารถทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และการปฏิบัติ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นแบบทดสอบที่ใช้ทดสอบความรู้ทางวิชาการว่า เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด เช่น แบบเลือกตอบ แบบจับคู่ เป็นต้น

2) แบบทดสอบวัดความถนัด เป็นแบบทดสอบที่ใช้ทดสอบความสามารถเพิ่มขึ้น ความถนัดทางด้านอาชีพ

3.4.2 แบบสอบถาม [Questionnaire] เป็นเครื่องมือวิจัยที่มีความนิยมมากที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูล อาจเป็นแบบให้เขียนตอบ กรอกข้อความสั้นๆ หรือตอบยาวๆก็ได้ รูปแบบที่นิยมใช้กันทั่วไปมี 3 แบบคือ

1) แบบสอบถามแบบปลายปิด เป็นแบบสอบถามที่มีคำถามและคำตอบให้ผู้ตอบเลือกตอบ โดยมีตัวเลือกตอบ 2-3 ตัวเลือก

2) แบบสอบถามแบบปลายเปิด เป็นแบบสอบถามที่ไม่มีการกำหนดคำตอบ สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

3) แบบสอบถามประเภทรูปภาพ เป็นแบบสอบถามที่ใช้รูปภาพแทนข้อความ ส่วนประกอบของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจะมีลักษณะการเก็บข้อมูล 2 ตอน คือ ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ อาชีพ เป็นต้น และข้อคำถามที่เป็นความคิดเห็นที่ต้องการถาม เป็นการเก็บข้อมูลที่เป็นเรื่องของความคิดเห็นของผู้ตอบ โดยที่ข้อคำถามอาจจะปลายปิดหรือปลายเปิดก็ได้

3.4.3 แบบสัมภาษณ์ [Interview] เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสนทนา จะต้องใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลค่อนข้างมาก เพราะต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลแต่ละคนค่อนข้างนาน ในการสัมภาษณ์จะต้องทำบรรยากาศให้เป็นกันเองกับผู้ถูกสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับการทำวิจัยในชุมชนท้องถิ่น เพราะผู้ให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลได้ตรงตามคำถามที่ผู้วิจัยต้องการทราบ คำถามที่ผู้วิจัยนำมาใช้อยู่ใน บร. ต่างๆ ที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุมชนหมู่บ้านสำหรับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน คำถามเหล่านั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน หมู่บ้าน รวมถึงข้อมูลระดับบุคคล

3.4.4 แบบสังเกต [Observation] เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยจะต้องทำหน้าที่ในการวัด โดยใช้หูและตาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตาม ฝ้าสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแล้วทำการจดบันทึก

ข้อมูลที่ได้ไว้เพื่อกันลืมจากสิ่งที่ได้จากการสังเกต ควรมีการตีความหมายของพฤติกรรมหลังจากการสังเกต และผู้วิจัยต้องไม่ลืมว่าสิ่งที่ผู้วิจัยทำการสังเกตเป็นพฤติกรรมที่ผู้วิจัยต้องการทำการศึกษา รูปแบบของการสังเกตอาจแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

- 1) การสังเกตโดยตรง เป็นแบบการสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยทำการสังเกตด้วยตนเอง
- 2) การสังเกตทางอ้อม เป็นการสังเกตที่ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้วิจัยฟัง

ข้อจำกัดของการสังเกต คือ เหตุการณ์ที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการจะต้องอยู่ในระยะเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอนและมีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในแบบ บรร.ที่ถูกกำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

3.5.1 ข้อมูลปฐมภูมิ [Primary Data] เป็นข้อมูลที่ประกอบด้วย แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต สามารถจำแนกได้ดังนี้

1) แบบทดสอบ [Testing] มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

- กำหนดจุดประสงค์พฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้ความสามารถที่ต้องการประเมิน
- ศึกษาสร้างและพัฒนาแบบทดสอบและเกณฑ์ที่นำมาใช้
- ดำเนินการทดสอบความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลในสภาวะแวดล้อมเดียวกัน

- ประเมินค่าผลการทดสอบ โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นหรือเกณฑ์มาตรฐาน

2) แบบสอบถาม [Observation] เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วจัดส่งให้กับกลุ่มเป้าหมายได้ดำเนินการตามคำสั่งที่กำหนดให้เมื่อตอบคำถามเสร็จแล้วให้ส่งกลับคืนแก่ผู้วิจัย แต่ข้อมูลอาจมีความคลาดเคลื่อนจากการไม่เข้าใจในคำถาม การอ่านหนังสือ ไม่ออก หรือการสูญหายข้อมูลได้

3) แบบสัมภาษณ์ [Interview] การสัมภาษณ์มีแบบไม่เป็นทางการและแบบเป็นทางการ ในการสัมภาษณ์นั้นผู้วิจัยสัมภาษณ์จากผู้รู้จริงเป็นสำคัญ ใช้วิธีพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลแบบเป็นกันเอง และต้องรู้จักวิธีการตัดบท เพราะว่าผู้ให้ข้อมูลมักจะพูดออกนอกเรื่อง ต้องตั้งสติตลอดเวลาว่าต้องการจะถามอะไร ถ้าไม่ได้ข้อมูลก็อย่าเร่ง เพราะจะทำให้ผู้ที่ให้ข้อมูลเสียความรู้สึก ต้องใช้เวลาและเมื่อคุ้นเคยกับชาวบ้านจริงๆ ก็สามารถถามอย่างละเอียดได้

4) แบบสังเกต [Observation] เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีประโยชน์มาก การสังเกตมี 2 แบบ คือ

- การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมภายในหมู่บ้านเพื่อเป็นการสร้างความสนิทสนมกับกลุ่มที่จะเข้าไปศึกษา ต้องทำให้เขาไว้วางใจ ลดความเป็นคนแปลกหน้า ให้เขารู้สึกว่าเป็นคนในหมู่บ้าน เพราะว่าผู้วิจัยไม่ได้อยู่ในหมู่บ้านนั้น การสังเกตจะพิจารณาข้อมูลในแต่ละครั้งให้เชื่อมโยงกัน ผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์น้อยจึงสังเกตครั้งละครึ่งชั่วโมง แล้วรีบจดบันทึก ในการจดบันทึกผู้วิจัยจะจดที่สำคัญก่อนพยายามเรียงลำดับก่อนหลังและบอกแหล่งข้อมูลเพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้อง

3.5.2 ข้อมูลทุติยภูมิ [Secondary Data] ผู้วิจัยได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารอื่นๆ จากหน่วยงานราชการ บทความ และสิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) รวบรวมข้อมูลที่ต้องการศึกษา
- 2) แนะนำตัวให้เจ้าหน้าที่ที่ต้องการจะขอข้อมูลทราบ
- 3) บอกจุดประสงค์ที่มา
- 4) ศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระเบียบ เคารพสถานที่
- 5) เมื่อได้รายละเอียดที่ต้องการก็ทำการขอบคุณ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง กระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้มาจัดทำเป็นระบบ โดยตรวจสอบความถูกต้อง จำแนกประเภทข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ของข้อมูล

ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะตัวเลขแล้วสรุปผลโดยค่าสถิติ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้ค่าสถิติในการประเมินในครั้งนี้คือ ค่าร้อยละ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย การรายงานข้อมูลที่ได้กรอบทฤษฎี ซิปป์โมเดล [CIPP MODEL] ผู้วิจัยได้ทราบถึงสภาพโดยรวมของบริบทในหมู่บ้านที่ได้รับผิดชอบ ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวมาในบทที่ผ่านมาและการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอในผลการประเมินบริบทชุมชนดังนี้

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 บริบทระดับประเทศ

1) ความยากจนของประเทศ

ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่ประชาชนต่อสู้มายาวนานสิ่งที่รัฐบาลกำลังให้ความช่วยเหลือก็คือ การพักชำระหนี้ กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารประชาชน และ 30 บาท รักษาทุกโรค บางท่านที่มีฐานะหรือเป็นข้าราชการอาจไม่รู้ลึกถึงความลำบากในปัญหาความยากจน ทุกวันนี้มีประชาชนไม่ต่ำกว่า 5 ล้านคนในประเทศไทยที่ไม่มีสวัสดิการในการรักษาพยาบาล เวลาเจ็บป่วยไม่กล้าไปหาหมอเนื่องจากไม่มีเงินค่ารักษาพยาบาล ค่าเดินทาง เกิดเป็นวงจร ไร้-เงิน-เจ็บ ซึ่งในขณะนี้รัฐบาลกำลังพยายามแก้ไขปัญหาลำบากนี้ โดยจัดสรรให้เงินลงทุนเหล่านี้แก่ประชาชนที่ยากจน ทั้งนี้ ไม่ได้เป็นการให้เปล่า รัฐบาลตั้งกองทุนให้สำหรับคนที่ประกอบอาชีพได้ดำเนินการให้กู้ยืมเงินเพื่อนำไปประกอบอาชีพ นำเงินต้นและดอกเบี้ยที่ค้ำมาคืนกองทุน เพื่อกองทุนจะได้เจริญเติบโตขึ้นไป เมื่อกิจการดีขึ้นก็มากและเพิ่มพูนไปประกอบอาชีพและธุรกิจขนาดเล็กได้ (นิตยสารท้องถิ่น:2544)

2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม[SMEs]

ด้วยปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ที่ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ SMEs กว่า 4 แสนราย ซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจส่วนใหญ่ทั่วภูมิภาค ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งดำเนินการมาตรการความช่วยเหลือหลายประการ เพื่อวางรากฐานและเร่งการพัฒนา SMEs ให้มีระบบความต่อเนื่อง โดยมีแผนดำเนินการ ทั้งผู้ประกอบการปัจจุบันและคู่ขนานคือ

- ผลักดันร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (รายละเอียดสาระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 2543 อยู่ในภาคผนวก ก)

- จัดทำแผนแม่บทส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควบคู่กันไป

- เร่งดำเนินแผนงาน โดยการส่งเสริม SMEs ด้านการผลิต ตามแผนปฏิบัติการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม

- ดำเนินการจัดตั้งสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (โครงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม)

3) ภาวะ การขาดดุลการค้าของประเทศ

การส่งออก ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2545 มูลค่าการส่งออกลดลงจากระยะเดียวกันปีก่อนเล็กน้อยร้อยละ 1.5 โดยเป็นผลจากราคาส่งออกที่ลดลง ขณะที่ปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นมากต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี ตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้า

การนำเข้า การนำเข้าในช่วงครึ่งปีแรกเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อนยังคงลดลงร้อยละ 4.2 เนื่องจากราคาลดลง แต่ปริมาณนำเข้าเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง สอดคล้องกับการฟื้นตัวของเศรษฐกิจในประเทศและการส่งออก

ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัด ดุลการค้าเกินดุล 1.3 พันล้านดอลลาร์ สูงกว่าระยะเดียวกันปีก่อนเพราะมูลค่าการนำเข้าที่ลดลงเนื่องจากราคานำเข้าที่ลดลงต่อเนื่อง แต่ดุลบริการและดุลบริการเกินดุล 1.5 พันล้านดอลลาร์ ลดลงจากปีก่อนเนื่องจากการส่งกลับกำไรและเงินปันผลของภาคเอกชนที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่รายรับสุทธิด้านการท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์ดี ดุลบัญชีสะพัดจึงเกิดดุล 2.8 พันล้านดอลลาร์ สูงกว่าปีก่อนที่เกิดดุล 2.4 พันล้านดอลลาร์

ดุลการชำระเงิน จากการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดในระดับสูงและเงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิที่ขาดดุลน้อยกว่าระยะเดียวกันปีก่อน ทำให้ดุลการชำระเงินเกินดุล 2.8 พันล้านดอลลาร์ เทียบกับปีก่อนที่ขาดดุล 0.1 พันล้านดอลลาร์ ทำให้เงินสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นเดือนมิถุนายน 2545 เพิ่มขึ้นเป็น 36.8 พันล้านดอลลาร์ หรือเทียบเท่าการนำเข้า 7.5 เดือน โดยมียอดคงค้างการขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าสุทธิจำนวน 0.9 พันล้านดอลลาร์ (ธนาคารแห่งประเทศไทย:2545)

4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมในปัจจุบันนับวันจะมีความเสื่อมโทรมมากขึ้นทุกๆวัน อันเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เน้นอุตสาหกรรม การบริการ การท่องเที่ยว การสร้างถาวรวัตถุ การเน้นปลูกพืชเศรษฐกิจ ทำให้ป่าไม้ แหล่งน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดินเสื่อมโทรมลง รวมถึงการที่ประชาชนบุกรุกป่าไม้เพื่อหาที่ดินทำกิน จึงไม่หันมามองว่าสภาพแวดล้อมในปัจจุบันได้รับผลกระทบอะไรบ้าง รวมไปถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วคือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาความยากจน ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันซึ่งปัญหาเหล่านี้ประเทศไทยเราคิด 1 ใน 10 ของเอเชียที่มีการคอร์รัปชันมากที่สุด

5) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สิน

ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้ของประชาชนสืบเนื่องมาจากหลายเรื่อง เช่น

- สภาพความยากจนที่เป็นพื้นฐานอยู่แล้วทำให้ไม่มีเงินที่จะเลี้ยงชีพของครอบครัว จึงต้องไปกู้หนี้ยืมสินมาใช้

- สภาพเศรษฐกิจที่เกิดปัญหาในช่วง 2540 ประเทศไทยต้องเป็นหนี้ IMF ทำให้หลายคนหรือบริษัทถึงกับล้มละลาย จึงทำให้เกิดหนี้สินตามมาอีกมากมาย

- ปัญหาที่เป็นผลมาจาก ข้อ 2 ทำให้มีผู้ว่างงานเป็นจำนวนมาก รวมถึงการที่ประชาชนเลือกงานที่จะทำ

ตารางที่ 4.1 ยอดคงค้างหนี้ต่างประเทศ

ยอดคงค้างหนี้ต่างประเทศ			
ล้านดอลลาร์	2543	2544	2545 พฤษภาคม
1.ภาคทางการ	33,913	28,308	27,108
1.1 ธปท.	12,019	8,325	7,107
1.2 ภาครัฐบาล	21,894	19,983	20,001
2.ภาคเอกชน	45,802	39,042	37,540
2.1 ภาคธนาคาร	12,157	9,354	8,891
2.2 ภาคธุรกิจที่ไม่ใช่ธนาคาร	33,645	29,688	28,649
รวม	79,715	67,350	64,648
สัดส่วน(%)	100.0	100.0	100.0
เอกชน	57.5	58.0	58.1
ทางการ	42.5	42.0	41.9

6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

ความอ่อนแอในท้องถิ่น อันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจชนบทล่มสลายลง คนก็อพยพเข้าเมืองเป็นแรงงานราคาถูก บ้างก็ไปได้หัววัน ตะวันออกกลาง ครอบครัวยุคใหม่แตกแยกกัน จนเกิดเป็นสภาพความแตกสลายทางสังคม ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยห่างกันมากขึ้น ตัวเลขของสภาพพัฒนาฯ บอกชัดว่าเมื่อปี พ.ศ. 2518 คนจน 20% ข้างล่างเป็นเจ้าของรายได้ 6% ซึ่งเพียงเท่านี้ก็ถือว่าน้อยอยู่แล้ว แต่เมื่อพัฒนามาได้ 20 ปีกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2538 ตัวเลขลดลงไปเหลือ 3.5% และอาจเหลือเพียง 3% แล้วในปัจจุบันช่องว่างนี้มีความสำคัญมากกว่าค่าเฉลี่ย เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นชัดว่าเป็นคนเหมือนกันแต่ทำไมถึงแตกต่างกันมาก เหมือนคนพวกหนึ่งนั่งกินโต๊ะจีนอยู่ข้างบน แต่อีกพวกหนึ่งต้องคอยเก็บกระดูกกินอยู่ใต้โต๊ะ ความแตกต่างนี้มีที่มาจากความไม่เป็นจริงของแนวคิด Trickle Down ที่เน้นการทำข้างบนให้รวยก่อนแล้วคอยให้กระเซ็นลงข้างล่าง จนทำให้ช่องว่างมีมากขึ้น และเกิดปัญหาต่างๆ ทั้งทางจิตใจ สังคม การเมือง เมื่อแนวคิดนี้กลายเป็นแนวทางการพัฒนาจึงเป็นโครงสร้างใหญ่ที่ไปกระทบผู้คน วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทั่ว

ไปหมด เมื่อชนบทล่มสลายแล้วผู้คนกลายมาเป็นแรงงานราคาถูก ภาคอุตสาหกรรมก็มีความยินดีเห็นว่าประเทศไทยมีประโยชน์ในแง่ที่มีแรงงานราคาถูก จึงเข้ามาทำอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเหล่านี้โดยไม่พัฒนาคน แต่ต่อมาเมื่อประเทศเพื่อนบ้านเช่น เวียดนามและจีนมีแรงงานที่ราคาถูกกว่า อุตสาหกรรมเหล่านี้ก็ย้ายประเทศไปและสลายตัวลงจนเป็นสาเหตุหนึ่งของวิกฤตเศรษฐกิจ (ประเวศ วะสี:2544)

7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ค่านิยมในประเทศไทยได้รับค่านิยมมาจากชาติตะวันตกกันมาก และสิ่งที่ทำให้เป็นเช่นนี้ก็คือ สื่อ ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมหรือสินค้าจากต่างประเทศ ซึ่งทุกคนมองว่าเป็นสิ่งที่พัฒนา ทันสมัย ส่วนใหญ่ก็จะเป็นสินค้าที่มาจากต่างประเทศ เมื่อมีแบบอย่างก็ต้องมีผู้ตาม ทำให้ประเทศไทยขาดดุลการค้า สั่งนำเข้ามากกว่าส่งสินค้าออก สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นกลยุทธ์ของเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อนำมาซึ่งผลกำไร ผลตอบแทนที่สูงที่สุดและกลุ่มเป้าหมายก็คือ กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มนี้กำลังเป็นกลุ่มที่คบเพื่อนใครมีอะไรก็จะพยายามนำมาแข่งขันกันเพื่อให้ตนเองโดดเด่นมากที่สุดเป็นจุดสนใจของเพศตรงข้าม

สิ่งเหล่านี้ทำให้ค่านิยม วัฒนธรรมไทยอันดีงามที่มีอยู่ในอดีตต้องสูญหายไป

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านหัวสนามเป็นหมู่บ้านอดีตขึ้นตรงกัน หมู่ 1 หนองสาหร่าย ต่อจากนั้นหมู่บ้านมีประชากรเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้ต้องมีการจัดขอบเขตกันใหม่ ได้เปลี่ยนมาเป็นหมู่ที่ 9 ตั้งชื่อใหม่ว่าบ้านคลองยาง เพราะขอบเขตบริเวณนั้นมีคลองน้ำไหลผ่านเป็นจำนวนมากปริมาณน้ำก็จะใช้ได้ตลอดปี ต่อจากนั้นก็มีการขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้นอีก จึงต้องมีการจัดขอบเขตกันใหม่ ได้เปลี่ยนมาเป็นหมู่ที่ 17 ตั้งชื่อใหม่ว่า บ้านหัวสนาม เพราะขอบเขตที่ถูกแบ่งออกนั้นส่วนใหญ่แล้วเป็นที่ของทหาร และสภาพแวดล้อมเป็นป่าหญ้าเมื่อมีการบุกรุกเพื่อหาที่ทำกิน มีการถางป่าทำให้สภาพเหมือนกับสนามหญ้ากว้างๆ จึงได้นำเหตุการณ์นี้มานำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านหัวสนาม บริเวณที่ขอบเขตของหมู่บ้านเริ่มมีประชากรเข้ามาอยู่อาศัยเมื่อปี พ.ศ. 2483 หรือประมาณ 61 ปีมาแล้ว คนกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่อาศัยคือ

- พ่ออ้อม
- พ่ออ้อ
- พ่อปลื้ม ซากกลาง
- พ่อเพ็ง แขนอก

บุคคลกลุ่มนี้เป็นบุคคลกลุ่มแรกๆที่เข้ามาอยู่อาศัย และบุคคลกลุ่มนี้ได้อพยพมาจาก พิมาย โนนไทย สูงเนิน สาเหตุที่บุคคลกลุ่มนี้ได้อพยพมาอยู่ก็คือ

- ที่ดินทำกินที่เคยอยู่เกิดความแห้งแล้ง
- มารับจ้างทำงานต่างถิ่น
- มาหาที่ดินอยู่ใหม่เพราะไม่มีที่อยู่อาศัย
- อพยพตามญาติพี่น้องมา
- สภาพที่นี่มีความอุดมสมบูรณ์ ดินดี น้ำดี เพาะปลูกอะไรก็ขึ้นได้

ผลผลิตดี จึงเหมาะแก่การประกอบอาชีพ

2) สภาพปัจจุบัน

2.1) สภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพพื้นที่ที่เคยเป็นป่าหญ้าได้หมดไปแล้ว อันเนื่องมาจากการอพยพเข้ามาอยู่อาศัยกันมากขึ้น ประกอบกับได้มีนายทุนเข้ามาทำธุรกิจในหมู่บ้านก็คือ การขุดดินไปขายซึ่งเขตที่ตรงนั้นเป็นที่ นส3 พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีคลองไหลผ่านเข้ามาในหมู่บ้านแต่น้ำที่มีในคลองก็เริ่มแห้งลง เพราะสภาพความแห้งแล้งที่ชาวบ้านกำลังประสบอยู่ซึ่งแต่ก่อนต้องใช้น้ำนั้นเพื่อนำมาประกอบอาชีพ ทำสวน ทำไร่ ทำนา

2.2) การประกอบอาชีพ แต่ก่อนอาชีพส่วนใหญ่ คือ ทำสวน ทำไร่ ทำนา รับจ้าง แต่ปัจจุบันได้ประสบกับปัญหาความแห้งแล้งกันมากประชาชนในหมู่บ้านได้หันมาสนใจอาชีพรับจ้างกันมากขึ้นกว่าเดิม เพราะเป็นอาชีพที่ไม่ต้องมีการลงทุนใช้แค่แรงงานทำงานวันหนึ่งก็ได้เงินเป็นค่าจ้าง ในการเลี้ยงสัตว์ก็มีผู้ที่ให้ความสนใจ โดยเฉพาะการเลี้ยงวัวนม เพราะในปัจจุบันตลาดมีความต้องการน้ำนมดิบเป็นจำนวนมาก กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์นมขายได้ขยายการลงทุนในการจัดตั้งศูนย์รับซื้อน้ำนมดิบ และในเขตหนองสาหร่ายก็มีศูนย์ที่รับซื้อน้ำนมดิบอยู่พอสมควร ซึ่งเป็นหนทางที่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ แต่ก็เป็นอาชีพที่ต้องใช้เงินทุนสูง แต่จะสังเกตได้ว่าก็ยังมีผู้ยึดที่จะประกอบอาชีพทางการเพาะปลูกกันอยู่ถึงแม้ว่าจะได้ไม่คุ้มกับที่เสียก็ตาม จากการสอบถามทราบว่าไม่มีเงินลงทุน และก็ไม่มีความรู้ในเรื่องการเลี้ยงวัวนม การทำอาชีพทำไร่ ทำสวน ทำนา ก็ยังเป็นอาชีพที่ไม่

ทำให้เราอดตาย เพราะยังมีพืชผักผลไม้ให้เราได้ขายได้กินกัน และสามารถจำแนกการประกอบอาชีพของแต่ละครอบครัวได้ดังนี้

อาชีพรับจ้าง	80	ครอบครัว	43.47	%
อาชีพเลี้ยงสัตว์	50	ครอบครัว	27.17	%
อาชีพทำนา	15	ครอบครัว	8.15	%
ค้าขาย	15	ครอบครัว	8.15	%
อาชีพทำไร่	10	ครอบครัว	5.43	%
รับราชการ	8	ครอบครัว	4.34	%
อาชีพทำสวน	6	ครอบครัว	3.26	%



รูปที่ 4.1 แสดงอัตราส่วนการประกอบอาชีพของแต่ละครอบครัว

การประกอบอาชีพของแต่ละครอบครัว บางครอบครัวสามารถประกอบอาชีพได้หลายอาชีพ เช่นการประกอบอาชีพผสมผสาน

2.3) สาธารณูปโภค

- ถนนเมื่อเริ่มมีบุคคลอพยพเข้ามาอยู่สภาพเป็นถนนแบบทางเกวียน ต่อจากนั้นเมื่อมีประชากรเพิ่มมากขึ้นได้เปลี่ยนมาเป็นถนนลูกรังเมื่อปี พ.ศ. 2512 ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร ปัจจุบันก็ยังเป็นถนนลูกรังอยู่และปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านกำลังประสบกับปัญหาการป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจกันมาก โดยเฉพาะเด็กและคนชราที่อยู่ในหมู่บ้านมีสภาพความยากจนเป็นทุนอยู่แล้วจึงต้อง

เดินไปโรงเรียนต้องสุดฝุ่นเข้าไปทุกวันแล้วเมื่อมีรถยนต์วิ่งผ่านก็ต้องสุดฝุ่นเพิ่มเข้าไปอีก แล้วโรงเรียนอยู่ติดริมถนนมิตรภาพปากทางเข้าหมู่บ้าน

- ไฟฟ้าเริ่มเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2522 แต่ทางการได้จัดสรรให้ คิด เป็นระยะทางก็ประมาณ 1 กิโลเมตร นับจากปากทางเข้าของหมู่บ้าน ในระยะทางอีก 3 กิโลเมตร ที่เหลือก็ไม่มีไฟฟ้าใช้แต่ก็มีผู้ที่ต้องการจะใช้ไฟฟ้าก็จะไปติดต่อขอพ่วงไฟฟ้าใช้กันบ้านที่มีไฟฟ้าใช้ โดยมีข้อเสนอว่าจะต้องเป็นผู้ที่เสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดคือ ทั้ง 2 หลังรวมกัน จึงเป็นปัญหาต่อไปอีกคือไฟฟ้าไม่พอใช้ ไฟฟ้าก็จะติดๆดับๆอยู่เป็นประจำ

- แต่เดิมใช้น้ำบ่อบาดาลน้ำประปาเริ่มมีใช้เมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นโครงการน้ำประปาหมู่บ้านซึ่งเป็นกองทุนที่ชาวบ้านได้รวมกันทำโครงการนี้ขึ้นเพื่อจะได้มีน้ำประปาใช้ในราคาที่ถูก คือ หน่วยละ 3 บาท มีสมาชิกปัจจุบัน 112 คน

- โรงเรียนที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน คือ โรงเรียนบ้านคลองยางเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา ตั้งอยู่ริมถนนมิตรภาพ ติดกับปากทางเข้าหมู่บ้าน

- มีร้านค้าที่ทำการจำหน่ายอาหารและของใช้ภายในหมู่บ้านจำนวน 15 ร้าน



2.4) ประชากร ปัจจุบันมีครอบครัวที่อยู่อาศัยภายในหมู่บ้าน ประมาณ 173 ครอบครัว มีบ้าน 154 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 734 คน ชาย 356 คน หญิง 378 ซึ่งสามารถแจกแจงได้ดังนี้

ประชากรวัย 1 วัน - 3 ปีเต็ม	จำนวน	4 คน
3ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	จำนวน	38 คน
6ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	จำนวน	82 คน
12ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	จำนวน	49 คน
15ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	จำนวน	30 คน
18ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	จำนวน	414 คน
50ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	จำนวน	52 คน
60ปี 1 วันขึ้นไป	จำนวน	65 คน

ประชากรในหมู่บ้านมีคนพิการ 2 คน ชาย 1 หญิง 1 คน และมีคนชราที่มีฐานะยากจนไม่มีคนเลี้ยงดู 1 คน ปัจจุบันได้รับการสงเคราะห์แล้ว

2.5) การศึกษา ประชาชนที่มีอยู่ในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีการศึกษาค่ำกว่า ประถมศึกษาปีที่ 6

- มีประชาชนที่อ่านหนังสือไม่ออกจำนวน 37 คน
- มีประชาชนที่ไปศึกษานอกหมู่บ้านจำนวน 41 คน

ระดับประถมศึกษา 11 คน

ระดับมัธยมศึกษา 13 คน

สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 17 คน

- โรงเรียนที่มีอยู่ในหมู่บ้านเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2505 มีครูประจำโรงเรียน 16 คน การศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้ง 16 คน และจบจากวิชาเอกดังนี้

วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป	1	คน
วิชาเอกภาษาไทย	1	คน
วิชาเอกภาษาอังกฤษ	1	คน
วิชาเอกสังคมศึกษา	1	คน
วิชาเอกสุขศึกษา	1	คน
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย	1	คน
วิชาเอกชีววิทยา	1	คน

วิชาเอกบริหารการศึกษา	1	คน
วิชาเอกคหกรรมศาสตร์	1	คน
วิชาเอกโภชนาการชุมชน	1	คน
วิชาเอกประถมศึกษา	6	คน

มีนักเรียนที่มาศึกษามีทั้งเด็กในหมู่บ้านและเด็กนอกเขตจำนวน 403 คน
สามารถแยกระดับได้ดังนี้

ชั้นอนุบาล	1	มี	1	ห้อง
		มีเด็ก	32	คน
ชั้นอนุบาล	2	มี	2	ห้อง
		มีเด็ก	36	คน
ชั้น	ป. 1	มี	2	ห้อง
		มีเด็ก	57	คน
ชั้น	ป. 2	มี	2	ห้อง
		มีเด็ก	57	คน
ชั้น	ป. 3	มี	2	ห้อง
		มีเด็ก	73	คน
ชั้น	ป. 4	มี	2	ห้อง
		มีเด็ก	54	คน
ชั้น	ป. 5	มี	2	ห้อง
		มีเด็ก	49	คน
ชั้น	ป. 6	มี	2	ห้อง
		มีเด็ก	45	คน

สภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนมีจำนวนครูผู้สอนไม่เพียงพอ เพราะครูต้อง
ออกไปสอนยังโรงเรียนมัธยมในหมู่บ้านใกล้เคียง สื่อการเรียนการสอนก็ยังไม่พร้อม เพราะเด็กนักเรียน
เรียนไม่ได้รับรู้อย่างเพียงพอ

2.6) มีสัตว์ที่เลี้ยงเพื่อประกอบอาชีพ มีดังนี้

ปลา	50,000	ตัว
ไก่	1,075	ตัว
วัว	520	ตัว
เป็ด	456	ตัว

สุกร 50 ตัว

ห่าน 10 ตัว

2.7) แหล่งน้ำที่ใช้ภายในหมู่บ้าน

บ่อน้ำบาดาล	19	บ่อ	ใช้ได้ตลอดปี
ฝายกั้นน้ำ	3	แหล่ง	ใช้ได้ไม่ตลอด
คลองน้ำ	1	แหล่ง	ใช้ได้ไม่ตลอด

3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

3.1) มีพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมประมาณ 778 ไร่

เป็นที่นา 372 ไร่

เป็นที่ไร่และเลี้ยงสัตว์ 303 ไร่

เป็นที่สวน 103 ไร่

- ครอบครัวยุคใหม่ที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง

จำนวน 1-5 ไร่ มีจำนวน 7 ครอบครัว

6-10 ไร่ มีจำนวน - ครอบครัว

11-12 ไร่ มีจำนวน - ครอบครัว

21-50 ไร่ มีจำนวน - ครอบครัว

50 ไร่ขึ้นไป มีจำนวน 1 ครอบครัว

- ที่ดินที่ยังไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน 98 ครอบครัวยุคใหม่ ประมาณ 834

ไร่

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ดินไม่เอกสารสิทธิ์เพราะเป็นที่เขตทหารประชาชนจึงไม่สามารถจะทำอะไรได้มาก

3.2) ทั้งหมู่บ้านซื้อปุ๋ยปีละ 2,300 กระสอบ

ปุ๋ยเคมี 1,300 กระสอบ

ปุ๋ยคอก 1,000 กระสอบ

3.3) ผลผลิตมีดังนี้

- ทำสวน

มะม่วง 3 ครอบครัวยุคใหม่ ได้ผลผลิตทั้งหมด 200,000 บาทต่อปี

พริก 3 ครอบครัวยุคใหม่ ได้ผลผลิตทั้งหมด 30,000 บาทต่อปี

- ทำไร่

ข้าวโพด 10 ครอบครัวยุคใหม่ ได้ผลผลิตทั้งหมด 100,000 บาทต่อปี

มันสำปะหลัง 10 ครอบครั้ว ได้ผลผลิตทั้งหมด 85,000 บาทต่อปี

- ทำนา

ปลูกข้าวสาร 15 ครอบครั้ว ได้ผลผลิตทั้งหมด 200,000 บาทต่อปี

- เลี้ยงสัตว์

วัว 25 ครอบครั้ว ได้ผลผลิตทั้งหมด 22,995,000 บาทต่อปี

ไก่, เป็ด 20 ครอบครั้ว ได้ผลผลิตทั้งหมด 121,350 บาทต่อปี

หมู 9 ครอบครั้ว ได้ผลผลิตทั้งหมด 405,000 บาทต่อปี

ปลา 1 ครอบครั้ว ได้ผลผลิตทั้งหมด 30,000 บาทต่อปี

- การผลิตสินค้า

ขนมจีน 1 ครอบครั้ว ได้ผลผลิตทั้งหมด 360,000 บาทต่อปี

4) ราษฎรในหมู่บ้านออกไปขายแรงงานโดยประมาณ จำนวน 80 ครอบครั้ว มีจำนวนโดยประมาณ 200 คน รายได้ประมาณ 8,400,000 บาทต่อปี

รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครั้ว โดยสรุปทั้งหมด
ประมาณ

1,000-5,000	บาท	มี	-	ครอบครั้ว	-	%
5,001-10,000	บาท	มี	43	ครอบครั้ว	24.85	%
10,001-20,000	บาท	มี	-	ครอบครั้ว	-	%
20,001-30,000	บาท	มี	11	ครอบครั้ว	6.35	%
30,001-50,000	บาท	มี	10	ครอบครั้ว	5.78	%
50,001-100,000	บาท	มี	109	ครอบครั้ว	63	%

4) ด้านวัฒนธรรม

4.1) มีวัด จำนวน 2 แห่ง คือ วัดคลองยาง และวัดหัวสนาม

4.2) มีพระ 10 รูป

4.3) ภาษาที่ใช้สื่อสาร

- ภาษาไทย

- ภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาโคราช

4.4) ในรอบหนึ่งปีในหมู่บ้านมีการทำบุญหรืองานประเพณี

เดือนมกราคม ทำบุญประเพณี วันขึ้นปีใหม่

เดือนกุมภาพันธ์ ทำบุญประเพณี วันมาฆบูชา

เดือนมีนาคม ทำบุญประเพณี -

เดือนเมษายน ทำบุญประเพณี วันสงกรานต์

เดือนพฤษภาคม ทำบุญประเพณี วันวิสาขบูชา

เดือนมิถุนายน ทำบุญประเพณี -

เดือนกรกฎาคม ทำบุญประเพณี วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา

เดือนสิงหาคม ทำบุญประเพณี วันแม่แห่งชาติ

เดือนกันยายน ทำบุญประเพณี -

เดือนตุลาคม ทำบุญประเพณี วันออกพรรษา

เดือนพฤศจิกายน ทำบุญประเพณี -

เดือนธันวาคม ทำบุญประเพณี วันพ่อแห่งชาติ

4.5) ภูมิปัญญาชาวบ้าน(ผู้รู้/ผู้ชำนาญการ/ผู้นำ/บุคคลตัวอย่าง)

- ด้านเกษตรกรรม

นายแลม แก้วนันท์ อายุ 41 ปี เชี่ยวชาญด้าน การเพาะพันธุ์สัตว์
การเลี้ยงสัตว์ ประสบการณ์ 15 ปี

บ้านเลขที่ 217 หมู่ที่ 17 หมู่บ้านหัวสนาม ต.หนองสาหร่าย
อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130

- ด้านหัตถกรรม

นายภู ยศสังข์ อายุ 75 ปี เชี่ยวชาญด้านการจักสาน ประสบ
การณ์ 60 ปี

บ้านเลขที่ 199 หมู่ที่ 17 หมู่บ้านหัวสนาม ต.หนองสาหร่าย
อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130

- ด้านองค์กรชุมชน

ก. กลุ่มฌาปนกิจกิจหมู่บ้าน กิจกรรมหลักของกลุ่มคือ ช่วยเหลือ
ฌาปนกิจราษฎรภายในหมู่บ้าน ตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ.2542 ประธานกลุ่มชื่อ-สกุล
นายสมนึก รัชวัด อายุ 50 ปี

ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ 127 หมู่ที่ 17 หมู่บ้านหัวสนาม ต. หนองสาหร่าย
อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130

จำนวนสมาชิกเริ่มก่อตั้ง 600 คน ปัจจุบัน 660 คน เดิมกลุ่มมีทุน
ก่อตั้ง 6,000 บาท ปัจจุบันกลุ่มมีทุน 6,600 บาท

ข. กลุ่มกองทุนน้ำประปาหมู่บ้าน กิจกรรมหลักของกลุ่มคือ จัด
จ่ายน้ำประปาภายในหมู่บ้านในราคาถูก ตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ. 2540 ประธาน
กลุ่มชื่อ-สกุล นายบุญจันทร์ สุขพรม อายุ 42 ปี

ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 17 หมู่บ้านหัวสนาม ต.หนองสาหร่าย
อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130

จำนวนสมาชิกเริ่มก่อตั้ง 44 คน ปัจจุบัน 133 คน เดิมกลุ่มมีทุน
ก่อตั้ง 366 บาท ปัจจุบัน 19,400 บาท

ค. กลุ่มเกษตรผสมผสานหมู่บ้านหัวสนาม กิจกรรมหลักของกลุ่ม
คือ เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนเพื่อทำการเกษตร ตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ. 2544
ประธานกลุ่มชื่อ-สกุล นายไพฑูรย์ แบ่งเงินทีก อายุ 53 ปี

ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ 170 หมู่ที่ 17 หมู่บ้านหัวสนาม ต.หนองสาหร่าย
อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

จำนวนสมาชิกเริ่มก่อตั้ง 62 คน ปัจจุบัน 62 คน เดิมกลุ่มมีทุนก่อ
ตั้ง 100,000 บาท ปัจจุบัน 100,000 บาท

ง. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กิจกรรมหลักคือ การรวมทุนใน
การผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ. 2544 ประธานกลุ่มชื่อ-สกุล
นายพชรพล หยวกทองหลาง

ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 17 หมู่บ้านหัวสนาม ต.หนองสาหร่าย
อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130

จำนวนสมาชิกเริ่มก่อตั้ง 123 คน ปัจจุบัน 123 คน ปัจจุบันกลุ่มมี
ทุน 2,460 บาท

บุคคลที่ราษฎรให้ความนับถือในหมู่บ้าน

- 1) นายกว้าง ทองโคกกรวด ข้าราชการเกษียณอายุ
- 2) นายสุคใจ นานัน ข้าราชการครู

5) ข้อมูลด้านอื่นๆ

5.1) คณะกรรมการหมู่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้าน นายไพฑูรย์ แบ่งจันทิก การศึกษา ป.4

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายสวัสดิ์ ทำสมบัติ การศึกษา ป. 4

5.2) สมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน

นางสาวชนิษฐา รัชวัด การศึกษา ปริญญาตรี

นายพชรพล หยวกทองกลาง การศึกษา ม.6

5.3) ทั้งหมู่บ้าน/มีผู้ติดยาเสพติด	10	คน
ผู้ติดเฮโรอีน	-	คน
รถยนต์	35	คัน
มอเตอร์ไซด์	98	คัน
รถไถนาเดินตาม	13	คัน
เครื่องเกี่ยวข้าว นวดข้าว	-	คัน
มีไฟฟ้าใช้	38	ครัวเรือน
มีประปา	133	ครัวเรือน
ตู้เย็น	33	เครื่อง
พัดลม	52	เครื่อง
เครื่องปรับอากาศ	2	เครื่อง
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	43	เครื่อง
ทีวีสี	59	เครื่อง
โทรศัพท์มือถือ	25	เครื่อง
หอกกระจายข้าว	-	เครื่อง
ภาชนะเก็บน้ำฝน	64	ครัวเรือน
มีส้วมถูกหลักสุขาภิบาล	154	ครัวเรือน

5.4) สภาพป่าในปัจจุบัน ไม่มีให้เห็น เพราะที่ดินถูกจับจองเป็นที่ดินทำกินกันหมด

5.5) ราษฎรในหมู่บ้านเป็นหนี้สินสถาบันการเงินของรัฐ(เช่น ธ.ก.ส./กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน(กข.คจ.) จำนวน 65 ครอบครัว เป็นเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 1,955,758บาท ดอกเบี้ยของสถาบันการเงินประมาณ 5-11 บาท

บ้าน

5.6) คิดหนี้ยาทุน13 ครอบครัว เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 10,450,000 บาทดอกเบี้ยของนายทุนคิดร้อยละประมาณ 10-18 บาท หนี้สินจากการลงทุนเลี้ยงวัวนม

5.7) ผู้สื่อข่าวสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คือ กลุ่มอสม.

5.8) ผู้สื่อข่าวประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

5.9) ในหมู่บ้านรอบ 5 ปีที่ผ่านมา มีโครงการของรัฐหรือ อบต. เข้ามาพัฒนาช่วยเหลือชาวบ้าน

- โครงการน้ำประปาหมู่บ้าน โดยหน่วยงาน อบต. เข้ามา พ.ศ.

2540 ผลการดำเนินการประชาชนมีน้ำประปาใช้ในราคาถูก

5.10) ความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านมีดังนี้

- ไฟฟ้ายังมีการกระจายไม่ทั่วถึง ส่วนที่มีไฟฟ้าใช้ไฟก็ดับบ่อยบางครั้งก็ดับ

- ถนนยังเป็นลูกรัง เด็กและผู้สูงอายุมีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ

- อยากมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองเพราะที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่เขตทหาร

- อยากให้รัฐบาลมีการคัดเลือกผู้นำให้ลงมาทำงานในท้องถิ่นอย่างจริงจัง

- อยากให้มีน้ำประปาใช้เพียงพอต่อความต้องการเพราะในปัจจุบันน้ำไม่พอใช้

11) ในหมู่บ้านแต่ละปีสามารถเก็บภาษีต่างๆ เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีร้านค้า ฯลฯ ได้ปีละประมาณ 8,000 บาท

12) โรคระบาดในพืชและสัตว์เลี้ยงหรือคนในหมู่บ้านที่พบมากในรอบ 5 ปีมานี้ คือ

โรคพืชมีโรค ใบสีส้ม ใบไหม้

โรคสัตว์ –

โรคในคนคือโรค ระบบทางเดินหายใจ

1.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหัวสนามโดยรวมมีดังนี้

4.2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความเพียงพอของทรัพยากรทางสังคมที่มีอยู่ว่าจะช่วยให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จหรือไม่

1) นโยบายเป้าหมายของรัฐเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่จาก อบต. ได้เข้ามาชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้ชาวบ้านได้รับทราบแต่จากที่สอบถามชาวบ้านก็ไม่เข้าใจเกี่ยวกับวิธีดำเนินการของกองทุนนี้ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง ชาวบ้านเข้าใจแต่ว่าจะเอาเงินมาให้กู้ยืมประกอบอาชีพ มาในระยะหลังชาวบ้านมีความเข้าใจกันมากขึ้น หลังจากที่ได้มีการพูดคุยและลงมือปฏิบัติงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน

2) ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ความเข้าใจของชาวบ้านก็จะเป็นการเข้าใจแบบคร่าวๆ ไม่ละเอียดมากนัก เพราะชาวบ้านไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น จากเอกสารที่รัฐบาลมีให้มาทำการศึกษา สอบถามว่าเอกสารเหล่านั้นอยู่ที่ไหนไม่มีใครรู้

3) ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านฯ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาและทำความเข้าใจนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่จะมีความเข้าใจพอๆ กับชาวบ้าน ผู้ที่เข้าใจและศึกษาจะมีจำนวนน้อย เพราะผู้วิจัยได้ทำการทดสอบโดยการสอบถาม

4) ศักยภาพชุมชน ด้านความเข้มแข็งของผู้นำ กรรมการกองทุน ความสามัคคีในชุมชนและประสบการณ์เกี่ยวกับกองทุนการออมทรัพย์ของชุมชน จากที่สังเกตและสอบถามจากชาวบ้านด้านความเข้มแข็งของผู้นำ ผู้นำไม่มีความเข้มแข็ง เพราะในการปฏิบัติงานแต่ครั้งผู้นำจะมาบ้างไม่มาบ้าง เนื่องจากผู้นำจะมีชื่ออยู่ในหมู่บ้านนี้ แต่ตัวและครอบครัวไม่ได้อยู่ที่หมู่บ้านผู้นำจะอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 10 กิโลเมตร ถ้าไม่มีธุระสำคัญ ผู้นำก็จะไม่เข้ามาดูแลภายในหมู่บ้าน กรรมการกองทุนส่วนใหญ่ก็จะอยู่ในหมู่บ้าน และการปฏิบัติหน้าที่นั้นส่วนใหญ่จากที่มีคณะกรรมการ 15 คน มีกรรมการปฏิบัติงานจริงอยู่ บางคน เมื่อได้ดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งเสร็จก็จะเรียกคณะกรรมการมาประชุมชี้แจงให้ทราบแล้วจึงเรียกประชาชนมาประชุมเพื่อแจ้งให้ทราบ และทำการอนุมัติต่อไป เรื่องความสามัคคีของคณะกรรมการนั้นมีน้อย จะแบ่งกลุ่ม คือ กลุ่มที่ทำงาน กลุ่มที่ชอบทักท้วง กลุ่มที่ไม่เสนอเรื่องอะไรเลยรับฟังอย่างเดียว ส่วนชาวบ้านก็มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกเช่นกัน คือ

จะแบ่งตามบ้านที่อยู่อาศัย บ้านใครอยู่ใกล้กันก็จะอยู่กลุ่มเดียวกัน แต่ก็ไม่มีความจริงใจให้กันและกัน ประสบการณ์เกี่ยวกับกองทุนการออมทรัพย์ของชุมชน ในหมู่บ้านก็จะมีกลุ่มออมเพื่อการผลิต แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะกลุ่มขาดการวิเคราะห์งาน คิดแต่ว่าผลิตแล้วจะต้องได้กำไรเป็นกอบเป็นกำ โดยไม่คำนึงถึงสภาพของความจริง ความค่อยเป็นค่อยไปงานที่ลงทุนไปก็ล้มเหลว

5) ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านมีความเข้าใจแบบผิวเผิน เพราะอะไรที่ละเอียดชาวบ้านจะไม่มาสนใจคิดว่าไม่จำเป็น บางกลุ่มอ่านหนังสือไม่ออก บางกลุ่มฟังแล้วไม่เข้าใจ บางกลุ่มไม่สนใจเลย บางกลุ่มลืม สังเกตได้จากที่มีการสัมภาษณ์ บอกได้แต่ว่ารู้และเข้าใจ แต่ไม่สามารถบอกได้ถูกต้องว่า อะไร ที่ไหน อย่างไร เป็นเช่นไร เป็นต้น

6) ศักยภาพของสมาชิกกองทุน สมาชิกทุกคนมีความอยากได้เงินกู้เกิน 50% ของสมาชิกที่มีอยู่ โดยไม่คำนึงถึงว่าจะมีศักยภาพหรือไม่ บางคนไม่มีอาชีพที่แน่นอน รายได้ต่ำ ไม่มีความรู้ ไม่มีประสบการณ์ เป็นต้น

4.2.2 ผลการประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อบันทึกภาวะเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไว้เป็นหลักฐานและค้นหาข้อบกพร่องของโครงการ เช่น ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขต่อไป อีกทั้งมีข้อมูลเสนอแนะองค์กรหรือนุคคลที่ได้เงินกู้จากกองทุน ให้สามารถนำเงินกู้ดังกล่าวมาดำเนินงานพัฒนาอาชีพ กิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการตั้งวงเสวนา เวทีชาวบ้าน เวทีประชาคม ระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม และระหว่างหมู่บ้าน ตำบล ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งประชาชนและนักศึกษา ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

1) กระบวนการช่วยเหลือสนับสนุนการตั้งกองทุนและการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน นโยบายเป็นนโยบายเร่งด่วน โดยการกระจายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมรับผิดชอบในแต่ละจังหวัด มาเป็นอำเภอ มาเป็นตำบล ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ก็จะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน โดยการจัดประชุม อบรม แจกเอกสาร ตรวจสอบความถูกต้อง ให้กับหมู่บ้าน เป็นต้น

2) กระบวนการได้มาซึ่งกรรมการกองทุนหมู่บ้านและระเบียบกองทุนหมู่บ้าน การได้มาซึ่งกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้มีการเสนอรายชื่อจากชาวบ้าน และทำการเลือกโดยชาวบ้าน ซึ่งได้มีผู้เข้าไปสังเกตการณ์ คือ อบต. ระเบียบกองทุนหลังจากที่ได้มีการอบรมมาแล้วคณะกรรมการก็เริ่มลงมือจัดทำขึ้น ซึ่งได้รับคำแนะนำจากพัฒนากรที่รับผิดชอบในตำบลหนองสาหร่าย และจากหมู่บ้านใกล้เคียง

3) กระบวนการพิจารณาอนุมัติให้สมาชิกกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและข้อเสนอแนะ เมื่อคณะกรรมการได้รับเรื่องโครงการที่ชาวเสนอขอกู้แล้ว ได้จัดเวทีเสวนากันในหมู่คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำการพิจารณาความเหมาะสมความเป็นไปได้ของเรื่องที่ได้เสนอมา โดยการดูศักยภาพของผู้กู้เป็นสำคัญและทำการออกเสียงเพื่อทำการอนุมัติ จากนั้นก็จะประกาศให้ชาวบ้านได้รับทราบว่าใครได้กู้หรือไม่ได้ และบอกสาเหตุว่าเพราะอะไรจึงไม่ได้กู้ แต่บางรายไม่เข้าใจเพราะคิดว่าคณะกรรมการ ไม่ยุติธรรม เป็นเหตุให้ลาออกจากการเป็นสมาชิกกองทุน

4) การทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและข้อเสนอแนะ จะเป็นหน้าที่ของற்றுญิกของกองทุน ซึ่งได้รับการอบรมเกี่ยวกับการทำบัญชีกองทุนจากอำเภอ

5) องค์กรหรือผู้ที่ได้รับเงินกู้จากกองทุน ว่าได้เงินดังกล่าวไปทำอะไรทำอย่างไร และทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ส่วนใหญ่ผู้กู้ กู้ไปเพื่อพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ 31 ครอบครัว และสร้างอาชีพ 26 ครอบครัว สามารถจำแนกได้ดังนี้

5.1) ภาคการเกษตร

เลี้ยงวัว	42	ราย
เลี้ยงสุกร	5	ราย
ทำไร่	3	ราย
เลี้ยงสุนัข	2	ราย
เลี้ยงสัตว์ปีก	1	ราย

5.2) ค้าขาย

3 ราย

5.3) การบริการ

ช่างรับเหมาก่อสร้าง 1 ราย

อาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านเป็นอาชีพภาคเกษตรกรรม ผู้กู้ส่วนใหญ่จึงนำไปประกอบอาชีพที่มีอยู่ของตนและสร้างอาชีพใหม่เพราะจะได้ไม่ต้องออกไปรับจ้างต่างถิ่นจากที่เคยเป็นอยู่

6) กลุ่มสมาชิกที่ได้เงินกู้ตามลักษณะกิจกรรมหรืออาชีพเดียวกัน เสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ในการจัดกลุ่มเสวนาภายในหมู่บ้านนั้นผู้กู้แต่ละราย ให้รายละเอียดว่าไม่มีอะไรที่จะต้องแลกเปลี่ยนกัน เพราะว่าแต่ละคนก็มีพื้นฐานมาจากครอบครัวที่มีอาชีพที่ประกอบมาอยู่แล้วจึง ไม่มีอะไรที่จะต้องแลกเปลี่ยนกัน แต่มีสภาพปัญหาที่กำลังประสบอยู่คือ ภัยแล้ง น้ำมีไม่พอใช้กันความต้องการ จึงมีการให้ กองทุนน้ำประปาหมู่บ้านได้ช่วยแก้ไขปัญหามาโดยการขุดเจาะหาน้ำเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ขึ้น ทางกองทุนก็ให้ความช่วยเหลือแต่น้ำก็ไม่พอใช้เช่นเคย เพราะเจาะแล้วไม่มีน้ำ และฝนก็ไม่ตก จึงเป็นปัญหาให้กับเกษตรกรอย่างมาก

7) กระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการจะเรียนรู้จากเอกสารที่ได้มา จากการอบรม จากหมู่บ้านใกล้เคียง จากประสบการณ์ที่ได้ทำมา

8) กระบวนการและการให้ความช่วยเหลือด้านการบริหารกองทุนและการประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ทางหน่วยงานทางตำบลและอำเภอได้มีการให้ความรู้และทำการแลกเปลี่ยนความรู้กันและกันระหว่างหมู่บ้านรวมทั้งนักศึกษาที่มีส่วนช่วยในการจัดเวทีเพื่อทำการแลกเปลี่ยนกันและกันภายในตำบล

4.2.3 ผลการประเมินผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับวัตถุประสงค์ของโครงการว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และผลกระทบมีอะไรบ้าง เป็นการประเมินคุณค่าของโครงการโดยรวม และค้นหาจุดเด่นจุดด้อยในการบริหารกองทุน และการนำเงินกองทุนไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิก

1) ผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนฯ ด้านความสามารถในการปล่อยกู้เงิน การคืนเงินกู้ของสมาชิก ยอดเงินของกองทุนเพิ่มขึ้นมาน้อยเพียงใด

- ด้านความสามารถในการปล่อยกู้เงิน คณะกรรมการมีความสามารถในการปล่อยกู้ เนื่องจากผู้ที่จัดทำเอกสาร เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องมากที่สุดจะเป็นผู้ดำเนินการทุกเรื่อง พร้อมทั้งได้รับคำแนะนำจากพัฒนากร ซึ่งคณะกรรมการได้อนุมัติให้กับผู้กู้ดังนี้

เกษตรกร 54 ราย

- เลี้ยงโค กระบือ 42	ราย	จำนวนเงิน	755,000 บาท
- ทำไร่ 3	ราย	จำนวนเงิน	55,000 บาท
- เลี้ยงสุกร 5	ราย	จำนวนเงิน	55,000 บาท
- เลี้ยงสุนัข 2	ราย	จำนวนเงิน	35,000 บาท
- เลี้ยงไก่ 1	ราย	จำนวนเงิน	20,000 บาท

ค้าขาย 3 ราย

- ยารักษาสัตว์ 1	ราย	จำนวนเงิน	20,000 บาท
- ขายของชำ 1	ราย	จำนวนเงิน	20,000 บาท
- ขายอาหาร 1	ราย	จำนวนเงิน	10,000 บาท

ข้าง 1 ราย

- รับเหมาก่อสร้าง 1 ราย จำนวนเงิน 10,000 บาท

รวม 57 ราย จำนวนเงิน 980,000 บาท

- การคืนเงินกู้ของสมาชิก ปัจจุบันยังไม่มี การคืนเงินกู้จากสมาชิก เพราะยังไม่ถึงกำหนดการที่จะส่งเงินคืน ระยะเวลาในการส่งเงินกู้ของสมาชิก ถูกกำหนดไว้ที่ 1 ปี ทั้ง 57 รายที่กู้ และระยะเวลาที่ผ่านมา ยังไม่มีใครมากู้เงินฉุกเฉิน กำหนดคืนเงินอยู่ที่ 31 เดือนธันวาคม 2545 คาดว่าสมาชิกผู้กู้สามารถคืนเงินได้ตามกำหนดระยะเวลา

- ยอดเงินของกองทุนเพิ่มขึ้นมาน้อยเพียงใด ปัจจุบันยอดเงินกองทุนคงเหลือ 20,000 บาท ตั้งแต่ทำการปล่อยกู้เมื่อต้นเดือนมกราคม จากยอดเงิน 1,000,000 บาท ถูกหักยอดไป 980,000 บาท และปัจจุบันยังไม่มียอดเงินเพิ่มขึ้นหรือลดลงแต่อย่างใด แต่คาดว่ายอดเงินจะเพิ่มขึ้น 60,000 บาท จากดอกเบี้ย ร้อยละ 6 บาท

2) ผลการนำเงินกู้จากกองทุนไปดำเนินกิจกรรมประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนฯ ว่าประสบความสำเร็จ ถ้าไรรายได้เพิ่มหรือขาดทุนอย่างไร กลุ่มผู้กู้ที่กู้ไปส่วนใหญ่กู้ไปประกอบอาชีพทางการเกษตร และผลผลิตที่จะได้นั้นจะเป็นผลที่ได้ในสิ้นปีจึงยังไม่สามารถบอกได้ว่าผลกำไรที่เกิดขึ้นนั้นมากน้อยหรือขาดทุนอย่างไร แต่จากการสอบถามผู้ที่เลี้ยงหมูประสบปัญหามากที่สุดอันเนื่องมาจากหมูที่ซื้อมาเลี้ยงนั้นเป็นหมูที่ติดเชื้อโรคมาจึงทำให้หมูที่ซื้อมาต้องตายบ้าง เจ็บป่วยบ้าง ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายก็มีผลกำไรมากขึ้น และอาชีพรับเหมาก่อสร้างก็ทำงานได้เร็วขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงตัวอย่างผลการดำเนินการโครงการผู้กู้ 5 ราย

ชื่อสมาชิกผู้กู้/โครงการ	รายจ่าย	รายได้ คาดว่าจะ ได้รับ	คงเหลือ	หมายเหตุ
นางสารภี ทับจันอัด รับเหมาก่อสร้าง	10,000	50,000	40,000	รายได้แล้วแต่การว่า จ้าง
นางประคอง ศรีทา เลี้ยงสุนัข	25,800	37,500	11,700	รายได้ขึ้นอยู่กับ จำนวนลูกสุนัข
นางอุทัย แก้วสระทะเล เลี้ยงวัวเนื้อและหมู	23,360	54,000	30,640	
นายพรมจันทร์ บุญเพิ่ม เลี้ยงวัวนม	23,850	30,000	6,150	
นางแดง นิภาสุภักสุข เลี้ยงวัวนม	41,200	30,000	-11,200	ติดลบเพราะมีหนี้สิน จากอาชีพเลี้ยงวัวนม

3) ความคิดเห็นของราษฎรที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ และไม่ได้เป็นสมาชิกว่ามีความ
คิดเห็น/ความพอใจต่อกองทุนฯหรือไม่อย่างไร ทุกคนภายในหมู่บ้านมีความพอใจที่มีเงิน
เข้ามาช่วยชาวบ้าน ทำให้ทุกคนสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมที่เป็นอยู่ มีอาชีพเป็นของ
ตนเองไม่ต้องไปคอยให้ใครมาว่าจ้างงาน แต่ก็ยังมีบางกลุ่มเป็นห่วงว่าชาวบ้านจะดำเนินได้
สำเร็จตามโครงการที่ได้วางไว้หรือไม่ เพราะพื้นฐานของชาวบ้านไม่เคยทำงานที่เป็นระบบ
ระเบียบอะไรมากนัก จึงอาจจะทำให้ผู้ที่รับผิดชอบจะต้องคอยมารับผิดชอบ

4) ตัวชี้วัดความเข้มแข็งในทักษะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายมีดังนี้

4.1) สมาชิกในหมู่บ้านส่วนมากมีความสามัคคีปานกลาง คิดเป็นร้อยละ
53.24 (จำนวน 41 หลังคาเรือน)

4.2) สมาชิกในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 54.54
(จำนวน 42 หลังคาเรือน)

4.3) บุคคลที่ทำความดีจะได้รับการยกย่องสรรเสริญ คิดเป็นร้อยละ 50.64 (จำนวน 39 หลังคาเรือน)

4.4) สมาชิกในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน คิดเป็นร้อยละ 41.55 (จำนวน 32 หลังคาเรือน)

4.5) สมาชิกในหมู่บ้านมีโอกาสหาความรู้เพิ่มหรือได้รับการแนะแนวอาชีพ

ใช่ คิดเป็นร้อยละ 36.36 (จำนวน 28 หลังคาเรือน)

ไม่ใช่ คิดเป็นร้อยละ 63.63 (จำนวน 49 หลังคาเรือน)

4.6) สมาชิกในหมู่บ้านมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ 77 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 จากการสัมภาษณ์ครัวที่มีสมาชิกออกไปทำงานมีจำนวนเท่าเดิม

4.7) ครัวเรือนในหมู่บ้านมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน 77 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 จากการสัมภาษณ์มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเท่าเดิม

4.8) ในหมู่บ้านมีการรวมตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน มีจำนวนเท่าเดิม 7 กลุ่ม

- กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน
- กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- กลุ่มกองทุนน้ำประปาหมู่บ้าน
- กลุ่ม อสม.
- กลุ่มเกษตรผสมผสานหมู่บ้าน
- กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน
- กลุ่มออมทรัพย์

4.9) ในหมู่บ้านมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกหมู่บ้านโดยการประชุมหรือเสวนาโดยให้ความร่วมมือน้อย คิดเป็นร้อยละ 55.84 (จำนวน 43 หลังคาเรือน)

4.10) ในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือ เด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาสจากปีก่อน 1 คน เพิ่มขึ้น 2 คน รวมเป็น 3 คน

4.11) ในหมู่บ้านส่วนมากจะให้ความนับถือผู้นำหมู่บ้านปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 41.55 (จำนวน 32 หลังคาเรือน)

4.12) ในหมู่บ้านจะร่วมกันคิดและหาวิธีในการแก้ไขปัญหาเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 41.55 (จำนวน 32 หลังคาเรือน)

5) ข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 2.3.4 ข้อมูลก็จะสอบถามทั้ง 12 ข้อ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากรายการ 77 หลังคาเรือน

6) ผลการดำเนินการกองทุนฯในภาพรวม ผู้วิจัยคาดว่าจะจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน เพราะในระยะเริ่มแรกย่อมต้องมีการปรับตัว และหลังจากนั้นก็เข้าสู่ระบบที่ได้วางไว้อย่างแน่นอน

7) หนี้สินของสมาชิก มีจำนวนที่ลดลงเพราะสมาชิกผู้กู้ได้นำเงินมาส่งเสริมอาชีพ จึงทำให้มีผลผลิตเพิ่มมากขึ้นจากเดิม

4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ เลี้ยงวัวนม เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงสุนัข ค้าขาย และรับเหมาก่อสร้าง ในหมู่บ้าน สรุปได้ดังนี้

4.3.1 เลี้ยงวัวนม

1) ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- วัวนม
- อาหารวัว
- สถานที่เลี้ยงวัวนม

2) กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การเลี้ยงดู
- การรีดน้ำนม
- คนเลี้ยงวัวนม

3) ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- น้ำนม
- ปริมาณวัวนม
- การขยายพันธุ์

4.3.2 เลี้ยงหมู

1) ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- หมู
- อาหารหมู
- สถานที่เลี้ยงหมู

2) กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การเลี้ยงดู
- วิธีการรักษาโรค
- ความสะอาด

3) ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- น้ำหนักหมู
- ปริมาณหมู
- การขยายพันธุ์

4.3.3 เลี้ยงไก่

1) ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- ไก่
- อาหารไก่
- สถานที่เลี้ยงไก่

2) กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การเลี้ยงดู
- ความปลอดภัย
- การหาตลาด

3) ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- ไข่ไก่และน้ำหนักไข่
- ปริมาณไข่
- การขยายพันธุ์

4.3.4 เลี้ยงสุนัข

1) ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- สุนัข
- พ่อพันธุ์สุนัข
- สถานที่เลี้ยง

2) กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การเลี้ยงดู
- การกำหนดการผสมพันธุ์
- ความแตกต่างของสายพันธุ์

3) ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ

- ลูกสุนัข
- ปริมาณสุนัข
- การขยายพันธุ์

4.3.5 ค้าขาย

1) ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- เงินทุน
- สถานที่และวัตถุดิบ
- กำลังทำงาน

2) กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การผลิตสินค้า
- การหาค่าตลาด
- การวิเคราะห์ตลาด

3) ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ

- ยอดขาย
- รายได้
- ความพอใจ

4.3.6 รับเหมาก่อสร้าง

1) ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- เครื่องมือ
- สถานที่และวัตถุดิบ
- ฝีมือ

2) กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การวางแผนงาน
- การคิดค่าบริการ
- ระยะเวลา

3) ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ

- รายได้
- ความเชี่ยวชาญ
- ความพอใจ

4.4 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.4.1 ผลที่คณะกรรมการมีการทำงานที่น้อยคน พบว่า ทำให้ลดอุปสรรคในการทำงานได้มาก สืบเนื่องจากการที่มีการประชุมและการดำเนินงานต่างๆ

4.4.2 ผลที่มีคณะกรรมการแบ่งพรรคแบ่งพวก พบว่า เวลาที่ผู้จัดทำงานเพื่อนำมาเสนอลงมติในคณะกรรมการ และมีฝ่ายตรงข้ามคัดค้านก็จะมีการทำงานนั้นมาวิเคราะห์ใหม่ร่วมกัน มีการพูดคุยกันมากขึ้น

4.4.3 ผลที่คณะกรรมการได้พบปะกับคณะกรรมการต่างหมู่บ้านนอกขอบ พบว่า คณะกรรมการสามารถนำวิธีการต่างๆของหมู่บ้านอื่น มาประยุกต์ใช้กับกองทุนภายในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี

4.5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุน เป็นการร่วมมือของคนในหมู่บ้าน และมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมมากขึ้น เพราะทุกคนเริ่มเห็นความสำคัญ

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระเบียบกองทุน กองทุนหมู่บ้านหัวสนามมีการปฏิบัติตามระเบียบกองทุน เพราะตรวจสอบจากการรายงาน

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านหัวสนามยังมีการช่วยเหลือกันอยู่ ยังไม่ถึงขั้นการพึ่งพาตนเอง คือการอนุมัติเงินกู้บางคนก็จะอาศัยคณะกรรมการที่เป็นญาติพี่น้องให้ช่วยเหลือกัน

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในหมู่บ้านหัวสนาม มีการประกอบอาชีพเลี้ยงวัวนมมาก ไม่ได้จัดเป็นกลุ่มและยังไม่มีแนวโน้มที่จะทำเป็นสหกรณ์

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนในท้องถิ่น คนในหมู่บ้านหัวสนาม มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพากันและกัน ปานกลาง

4.5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

1) ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- 1.1) มีคณะกรรมการกองทุนเข้ามาบริหาร
- 1.2) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาดูแล
- 1.3) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน

1.4) เงิน 1 ล้านบาท

1.5) ชาวบ้านได้มีส่วนร่วม

1.6) กลุ่มและองค์กรภายในหมู่บ้านมีการร่วมมือกัน

2) ปัจจัยทางด้านลบ

2.1) คณะกรรมการไม่มีการทำงานอย่างจริงจัง

2.2) หน่วยงานระดับท้องถิ่นไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือ

2.3) ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนน้อยมาก

2.4) ชาวบ้านภายในหมู่บ้านมีความเห็นแก่ตัว

2.5) ชาวบ้านขาดการมีส่วนร่วมในประโยชน์ส่วนรวม

2.6) หมู่บ้านขาดศักยภาพที่ดีและความเข้มแข็ง

4.5.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า ยังไม่มีองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

4.5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1) ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คาดหวังว่า หมู่บ้านที่ปฏิบัติตามกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีความเข้มแข็งมาก

2) ความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า กองทุนหมู่บ้านหัวสนามมีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้นก่อนมีนโยบายกองทุน

บทที่ 5

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านห้วยสนาม มีวัตถุประสงค์ของการประเมินดังนี้

1. ต้องการทราบว่าการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านห้วยสนาม ดำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีประสิทธิภาพเพียงใด
2. ต้องการทราบว่าผู้ที่ใช้เงินตรงตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด
3. เพื่อศึกษาว่ากองทุนหมู่บ้าน สามารถลดปัญหาการอพยพการทำงานนอกถิ่นฐานได้มากน้อยเพียงใด
4. เพื่อให้ทราบถึงระเบียบวิธีการวิจัย อันที่จะนำไปสู่การจัดทำสารนิพนธ์

ผู้วิจัยดำเนินการประเมินโครงการโดยรูปแบบการประเมิน [CIPP] ของ Stufflebeam มาใช้ในการประเมินโครงการในครั้งนี้ โดยกำหนดตัวชี้วัดขององค์ประกอบการประเมินด้านสภาวะแวดล้อม Context ด้านปัจจัย Input ด้านกระบวนการ Process ด้านผลผลิต Product ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลในหมู่บ้านห้วยสนาม ประกอบด้วย คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน กลุ่มและองค์กรต่างๆ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดต่างๆ โดยใช้แบบรายงาน(บร.) 12 แบบ (บร.1-บร.12) การสัมภาษณ์เพิ่มเติม การศึกษาเอกสาร และการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติและไม่ใช้สถิติ

การติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านห้วยสนาม ได้ผลสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 อภิปรายผล สรุป

5.1.1 อภิปราย

1) สภาพทั่วไปของหมู่บ้านห้วยสนาม สภาพภูมิศาสตร์ในอดีตเป็นป่าหญ้า และมีการเข้ามาจับจองทำเป็นที่ดินทำกิน เป็นหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวเป็นส่วนใหญ่ ชีวิตความเป็นอยู่ส่วนใหญ่หาเช้ากินค่ำ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมี 734 คน 173 ครอบครัว 154 หลังคาเรือนอาชีพส่วนใหญ่เป็นรับจ้างและเกษตรกร ระบบสาธารณูปโภค มีไฟฟ้ามีน้ำแต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ถนนเป็นถนนลูกรังระยะทางประมาณ

4 กิโลเมตร มีโรงเรียนประถมศึกษา สภาพเศรษฐกิจจัดอยู่ในระดับค่อนข้างดี ด้านวัฒนธรรมเป็นวัฒนธรรมไทยทั่วไป ด้านการพัฒนามีการพัฒนาแบบไม่จริงจัง

2) วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิก

- ท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

- ท้องถิ่นชุมชน มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

- เศรษฐกิจระดับรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกัน

- ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

3) วิธีดำเนินการ

- การเก็บข้อมูล เป็นการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ คือศึกษาและเก็บข้อมูลสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปจาก บร.1-12 และเก็บข้อมูลทุติยภูมิ คือศึกษาและเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เอกสารต่างๆ

- การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลแล้วจัดแยกข้อมูลและทำการสรุปผลโดยการใช้หลักการคำนวณร้อยละ

4) ผลการดำเนินการ

ผลการประเมินโครงการโดยรวม

- ด้านผลปัจจัยนำเข้า นโยบายและระเบียบกองทุนหมู่บ้านหัวสนามมีการปฏิบัติไปตามที่กำหนดไว้ โดยมีเอกสารประกอบชัดเจน มีความเข้าใจมากขึ้นจากเริ่มแรก ศักยภาพโดยรวมค่อนข้างเป็นไปได้ เพราะจากที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล คณะกรรมการ สมาชิก มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นจากการสอบถาม

- ด้านผลการประเมินกระบวนการ เป็นไปตามกระบวนการที่กำหนด แต่ไม่ค่อยดีนักในเรื่องของจิตสำนึก เพราะบางครั้งเป็นการเสริมเติมแต่เพื่อให้กระบวนการถูกต้อง

- ด้านผลการประเมินผลผลิต ผลผลิตส่วนใหญ่ประสบผลเมื่อใกล้สิ้นโครงการ เพราะเป็นผลผลิตทางการเกษตรต้องใช้ระยะเวลา ส่วนด้านการบริหารก็เหลือการคืนเงินที่กู้ ชาวบ้านมีความพอใจเกี่ยวกับกองทุนฯ ความเข้มแข็งส่วนตัว

เข้มแข็งแต่ส่วนรวมไม่เข้มแข็ง เพราะส่วนใหญ่จะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม และผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นไปตามวัตถุประสงค์

ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้

- ต้องมีปัจจัยนำเข้าที่ดี
- ต้องมีกระบวนการที่ดี
- ต้องมีผลผลิตที่ดีในด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ

5.1.2 สรุป

1) การบรรลุมูลวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหัวสนาม บรรลุทั้ง 5 ข้อได้แก่

- การเกิดกองทุน พบว่า กองทุนจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อ ทุกคนภายในหมู่บ้านมีจิตสำนึกที่ดี พร้อมทั้งจะทำให้ประโยชน์เกิดกับหมู่บ้านมากที่สุด มากกว่าที่จะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน
- ระบบบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการทุกคนควรที่จะศึกษาอยู่ตลอดเวลา พร้อมทั้งช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหาให้กับชาวบ้าน พร้อมทั้งความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
- การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า ทุกคนในหมู่บ้านควรที่จะสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งภายในชุมชนให้เกิดขึ้น เพื่อความสำเร็จ
- การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า เศรษฐกิจจะฟื้นตัวได้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานระดับรากหญ้าของประเทศก็คือ สภาพเศรษฐกิจในท้องถิ่นต้องพัฒนาก่อน
- การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า สามารถสร้างได้ภายในท้องถิ่นโดยต้องมีความการพึ่งพาตนเองให้ได้

2) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

ปัจจัยด้านบวก

- มีคณะกรรมการกองทุนเข้ามาบริหาร
- เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแล
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน
- เงิน 1 ล้านบาท
- ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมมากขึ้น
- กลุ่มและองค์กรภายในหมู่บ้านมีการร่วมมือกัน

ปัจจัยทางด้านลบ

- คณะกรรมการไม่มีการทำงานอย่างจริงจัง

- หน่วยงานระดับท้องถิ่นไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือ
- ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนน้อยมาก
- ชาวบ้านภายในหมู่บ้านมีความเห็นแก่ตัว
- ชาวบ้านขาดการมีส่วนร่วมในประโยชน์ส่วนรวม
- หมู่บ้านขาดศักยภาพที่ดีและความเข้มแข็ง

3) การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากศักยภาพของชาวบ้านทำให้ไม่สามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในหมู่บ้านได้ เพราะผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการ ไม่มีการให้ความช่วยเหลือ

4) ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ชาวบ้านในหมู่บ้านรู้หน้าที่ของตนเอง มีการสื่อสารที่เข้าใจกัน อาศัยอยู่อย่างสงบ ไม่มีการแสดงความคิดเห็น ขอมอยู่ที่มีคนคอยนำอย่างเดียว ไม่คิดอะไรมาก รักความสบาย ไม่ชอบดิ้นรน มีความต้องการสูง

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

- 1) ควรมีกฎระเบียบให้มีผู้มาตรวจสอบในการบริหารกองทุนโดยตรง เพราะน่าจะมีแนวทางไปทางเดียวกัน
- 2) มีรูปแบบเอกสารที่แน่นอน เพราะมีปัญหาในการจัดทำเอกสารส่งทางอำเภอ
- 3) ขอให้มีการสรุปผลของกฎระเบียบที่กองทุนหมู่บ้านได้นำไปใช้ เพื่อทำการปรับปรุงและพัฒนา

5.2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

- 1) ในการบริหารจัดการกองทุน คณะกรรมการและชาวบ้านควรที่จะร่วมรับภาระบรรมพร้อมกัน เพื่อเพิ่มความเข้าใจกันมากขึ้นและเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง
- 2) ควรที่จะจัดหาคณะกรรมการที่มีความตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจัง จากการสังเกตคณะกรรมการทั้ง 15 คนส่วนมากไม่ช่วยกันบริหารงานกองทุน

5.2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินไปพัฒนากิจการอาชีพของสมาชิกกองทุน

- 1) ผู้กู้ควรที่จะมีการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะทำให้มาก เพราะที่ผ่านมาพอเกิดปัญหาขึ้นได้สอบถามพบว่าไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น
- 2) อาชีพแต่ละอาชีพที่จะประกอบนั้นควรคิดถึงความเป็นไปได้ของสถานะปัจจุบันด้วย เช่นสถานะความแข็งแรงไม่มีน้ำใช้ก็ควรที่จะประกอบอาชีพอย่างอื่น

3) ควรคำนึงถึงเรื่องเวลาและประโยชน์ที่จะทำอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยที่ไม่ปล่อยไว้นานและใช้สิทธิให้เต็มที่กับสิ่งที่ได้รับ

5.2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปเพิ่มเติม

1) ควรที่จะมีเวลาในการศึกษาค้นคว้าวิจัยมากกว่านี้ เพราะข้อมูลภาคสนามจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีจำนวนมาก

2) ควรให้นักศึกษามีเวลาศึกษาเกี่ยวกับการทำสารนิพนธ์เพิ่มขึ้นจากเดิม เพราะผู้วิจัยไม่ได้เรียนในวิชานี้มา



บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร.(2538).แนวทางพัฒนาการเกษตรระดับตำบล.โครงการปรับปรุงระบบแผน
และพัฒนาเกษตรกร.

กองทุนหมู่บ้านหัวสนาม.(2544).กองทุนหมู่บ้านหัวสนาม หมู่ที่ 17 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง
จ.นครราชสีมา.

พระธรรมปิฎก.(2544) หนทางฝ่าวิกฤตชาติและทางรอดของสังคมไทย.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์กัค
ธรรมศ.

ธนาคารแห่งประเทศไทย.(2545).รายงานเศรษฐกิจและการเงินช่วงครึ่งแรกของปี2545.

<http://www.bot.or.th>

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.(2544).คู่มือสำหรับประชาชน.
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.(2544).ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.
มนตรี.สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม.(2544).คู่มือเตรียมความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบลท.ธนาคารออม
สิน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสังคมแห่งชาติ.(2544).แนวทางการจัดทำโครงการ
พัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน.

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา.(2545).ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา.(2545).ชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา.กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา.(2545).ชุดวิชาสารนิพนธ์.กระทรวงศึกษาธิการ.

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.โครงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาด
กลางและขนาดย่อม.

สันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย.(2544).ปัญหาหลักในท้องถิ่น.นิตยสารท้องถิ่น.41(9)